

En nations födelse

En nations födelse.

Dramats personer :

Saxvarg, saxare
Mallet de Graville, normand
Harold Godwinson, jarl av England
Edith, hans kusin och älskade
Jarl Godwin, hans fader
Edvard Bekännaren, konung av England
Edith, hans drottning, Harolds syster
Aldyth, dotter till kung Elgar av Wales
Torstig, Gurth och Håkan, Harolds bröder
Vilhelm, hertig av Normandie
Matilda, hans maka
Godrith, engelskt sändebud
Udo, biskop av Bayeux, Vilhelms broder
Alred, biskop av York
Stigand, abbot av Westminster
Harald Hårdråde, konung av Norge
Hugues Maigrot, normandisk munk och diplomat
En tjänare
En gammal saxisk hövding
Andra saxiska stormän
En normandisk präst
En läkare
normandiska baroner och rådsherrar
en norsk väpnare
norska kämpar
en engelsk kurir
engelska soldater
normandiska soldater
anglosaxiska präster

En nations födelse

Akt I Scen 1. En skog i England.

Saxvarg Halt, om du är en människa!

Mallet de Graville Halt själv där, vem du än är!

Saxvarg Vän eller fiende?

Graville Fiende till envar som ej gör sig till min vän.

Saxvarg Du talar som en normand.

Graville Och du talar som en riktig grovhuggare till saxare.

Saxvarg Vad gör du i England?

Graville Jag är hitsänd av hertig Vilhelm av Normandie.

Saxvarg Vad vill han i England?

Graville Han vill hemskt gärna ha tronen efter er kung Edvard Bekännaren,
som nu är gammal och skröplig och den siste av sin ätt.

Saxvarg Skulle en fransman göra sig till kung i England?

Graville Gode man, alla vet, och du med, att Vilhelm av Normandie är kungens närmaste
släkting. Han är ju gift med Matilda, Alfred den Stores ättling.

Saxvarg Men själv är han bara fransman och vad värre är: viking.

Graville Min gode man, är ni inte alla vikingar här i England?
Talade inte våra förfäder samma språk som era?

Saxvarg Kanske det, men även danerna talade ert språk
när de brände våra hem och skar av våra strupar.

Graville Det var länge sedan, och numera är danerna våra lojalaste tjänare,
och om några få generationer vet ingen längre vem i England som kommer av dansk
och vem som kommer av saxiskt ursprung.

Saxvarg Du talar som om du redan var herre i England. Det är lika bra att du genast får det
klart för dig att vi saxare aldrig kommer att vilja veta av er normander i England.

Graville Det hörs att du aldrig har varit i Normandie, min gode man. Vad är ditt namn?

Saxvarg Jag kallas Saxvarg.

Graville Ett bra namn på en äkta saxare. Jag är Mallet de Graville,
hertigens av Normandie speciella sändebud.

Saxvarg Du är nog bara en spion.

Graville Gode Saxvarg, om du hade varit i Normandie skulle du ha uppskattat den kultur
vi har där med de vackraste kyrkobyggen och kloster med skolor och skickliga hantverkare.

Saxvarg Var vänlig, herr Dan Normand, och skryt inte om era kyrkobyggen inför kungen.
Han får lätt fromma idéer, och vi betalar nog med skatt till hans kyrkor.

Graville Har ni anledning till missnöje?

Saxvarg Nej, inte så länge vi har en saxisk kung. Men får vi en utländsk
blir vi inte goda att ha att göra med.

Graville Talar du alltid så där självsvåldigt? Tjänar du ingen herre?

Saxvarg Jo, jag tjänar jarl Harald Godwinson.

Graville Är inte han landets starkaste man näst efter konungen?

Saxvarg Jo, och han släpper aldrig in några franska usurpatorer här i landet.

Graville Är han gift?

Saxvarg Nej, men han har sällskap.

Graville Vem då?

Saxvarg Den vackra Edith.

Graville Jaså. Och har han ingen som är jämnstark med honom?

Hur är det med hans bröder Torstig och Gurth?

Saxvarg De står honom inte efter utom i ädelmod. Men alla tre är de lika fast beslutna att få sin bror Håkan frigiven, som ni orättvist har som gisslan i Normandie.

Graville Tids nog blir han fri, om Harold kommer över och hämtar honom och blir vår hertig Vilhelms man.

Saxvarg Det gör han aldrig. Hellre slåss han och dör.

Graville För vad? För detta England, som varken har befästningar eller borgar

att försvara sig med? För denna din allmoge, som är utsugen av kungen, som har gjort en tredjedel av landet till kyrkans egendom? För denna kyrka, som vacklar av överbelastning och ålderdomströtthet? För er monarki, som dör med Edvard Bekännaren? Snälla Saxvarg, som engelsmän har ni ju ingenting att stå för och försvara. Ert försvagade och utsugna folk har fått vänja sig vid utländska kungar från Danmark, och det skulle vara den lättaste saken i världen för Vilhelm av Normandie att etablera sig här lika bergfast som Knut den Store av Danmark blott genom att lova att respektera era gamla lagar och privilegier. Era uppror skulle vara maktlösa, för han skulle uppfylla hela landet med fästningar.

Och prästerskapet skulle hellre följa oss och Rom, som ger dem pengar, än stå fattiga för sig själva. Ni har ingen chans mot utvecklingen.

Saxvarg Vi skulle ändå slåss med Harold för vår frihet.

Graville Skulle han då bli kung? Är inte hans mor danska?

Saxvarg Han skulle försvara vår frihet. Ni skulle bara förtrycka den.

Graville Förtrycka? Vad är det för ett ord? Det enda förtrycket här i världen, min herre, är bristen på ordning och reda genom självsvåldig frihet och anarki.

Saxvarg Dra åt helvete, utlänning! (*går*)

Graville Nej, min vän, det duger inte. Med sådana barbariska otidigheter kommer ni ohyfsade primitivister aldrig långt! (*går åt andra hållet*)

Scen 2. I mörkan skog.

Harold (vaknar upp) Är drömmar att tro på och följa eller blott att glömma och förakta?

Jag såg en stor öppen slätt framför mig, och dagsljuset triumferade, och jag ville omfamna hela världen i glädje och kärlek. Men så föll jag ner i en grav, och den graven var utan botten. Jag tillslöt mina ögon för att slippa se det ohyggliga fallet, och medan allt då var svart upphörde fallet. Försiktigt öppnade jag ögonen. Och se, då låg det överallt runt omkring

mig döda mäns ben. Det var skelett i tusental, och de började röra sig omkring mig, och de grinade allesammans mot mig. Och de fnittrade när en röst bland dem sade: "Harold Godwinson, nu tillhör du oss för evigt, du som vågade håna de döda!" Så sade han, och det var en fruktansvärd röst. Och de stämde alla in: "Nu tillhör du oss!" Och de skrånade mot mig och dansade omkring mig, tills jag fick nog och reste mig. Då såg jag deras ledare. Det var en högre mörk skepnad, men på hans huvud var det tydligt en mitra. Jag såg att skepnaden bar Krigets namn, och när jag igenkände honom som Kriget förändrades hans mitra till ett skeppsroder. Och slätten, som nu var mörk, blev till ett hav, och det havet var av blod. Och där simmade skeletten omkring, det var krigare och munkar, och de skrånade mot mig: "Harold är fördömd!" och "Fruktar du inte de dödas ben?" Och en hemsk röst skrek mig rakt i ansiktet: "Niding är du, som fruktade de dödas ben!"

Och då kom stormen och försatte den blodiga oceanen i raseri. Två stjärnor såg jag då uppträda tillsammans på himmelen. Den ena var blek men stadig medan den andra var stark och orolig. Och en röst sade: "Harold, där är din stjärna," och pekade ut den bleka stjärnan, och en annan röst sade: "Se stjärnan som lyste över segrarens vagga!" Och den andra oroligare stjärnan blev ännu starkare tills den helt fick den bleka stjärnan att försvinna. Och då förstod jag att allt var slut. Men det var bara drömmen som var slut.

Jag vaknade och fann att jag hade somnat här i skogen vid din sida. Vad skall en sådan dröm betyda, Edith? Den var så stark att jag aldrig skall kunna glömma den.

Edith Glöm den, Harold. Ditt liv är viktigare än ditt värv. Vad den än kan ha betytt var det värdelöst mot din betydelse för mig.

Harold Du är underbar, Edith. Du är mer än en syster för mig.

Edith Ändå är jag bara en avlägsen släkting.

Harold Ack, nämn inte ordet släkting.

Edith Varför det, Harold?

Harold Ja, varför? Därför att det ordet betyder att vi aldrig kan få varandra. Kyrkan bannlyser äktenskap mellan släktingar.

Edith Men Vilhelm av Normandie fick äkta sin kusin.

Harold Ja, men det var med påvens tillstånd. Han står på bättre fot med påven än vad vi gör. I påvens ögon är den engelska kyrkan nästan förtappad.

Edith Din syster, min gudmor, har bett mig komma till hovet i morgon. Kommer vi att mötas där?

Harold Förvisso. Men varför kallar man dig till hovet? Det är väl inte....

Edith Jag är rädd för det.

Harold Ve mig! Det är mitt eget fel, som inte har velat dölja för världen hur mycket du betyder för mig! Ditt sällskap är allt för mig, och därför vill man nu beröva mig det för att inspärja dig i kloster. O Gud! Hur kan då någon religion ha den fåfänga förmätenheten att sätta sig över det mänskliga hjärtats religion, den enda religion som aldrig ljuger eller hycklar? Hur kan väl någon vara en brottsling som endast älskar? (*kramar henne*)

Edith Vi kan aldrig älska i det fria. Låt mig därför få älska dig desto mer

från bakom mitt galler i klostret, var ingen kan inskränka min kärlek.

Harold Ja, endast så måste vi älska, ty min trohet mot England hindrar mig från att bli fågelfri som min store broder Sven, som gifte sig av kärlek och trotsade konventionen. Om Sven inte hade fallit hade jag kunnat falla. Nu får jag icke falla för Svens och Englands skull.

Edith Men om du en gång faller kan du endast tillfalla mig.

Harold Ja, Edith, om inte förr så blir jag din när jag är död. Då kan ingen mera ta mig ifrån dig.

Edith Inte heller så länge du lever vad du än gör.

Harold Om far tvingar mig till äktenskap med en annan?

Edith Så skall du i henne endast älska mig.

Harold Naturligtvis. Vi är ödets slavar, men vi skall lura ödet.

Edith Ödet skall aldrig besegra oss, men vi skall besegra ödet.

Harold Kom, Edith. Än så länge är vi fria och glada, liksom England är fritt, ty ännu har du inte inspärrats i kloster eller jag i konungens tjänst. Vi skall icke missbruka den frist vi ännu har. Dröj så länge du kan med att avge ditt klosterlöfte.

Edith Mitt löfte till dig är det enda som gäller.

Harold Vad har du lovat mig?

Edith Att aldrig bedra dig med Jesus. (*kysser honom*)

Harold Så länge vi är utomhus finns det hopp. Endast murarna utestänger dagens naturliga glada och hoppfulla ljus. Där skall vi vistas tills solen går ner.

Edith Går den ner för oss går den aldrig upp igen.

Harold Nej, du har rätt. Går den ner för oss går den sedan aldrig upp mer för England.

en tjänare Harold, er far kallar er till hovet.

Harold Nu igen?

tjänaren Kungen gör det också.

Harold Då har jag inget val. Jag måste frigöra mig från dig för att falla i pliktens fjättrar.

Edith Än är jag inte förlorad för dig.

Harold Du är inte förlorad för mig så länge jag lever. Jag ger aldrig upp hoppet.

Edith England har tur som har dig.

Harold Och vi har otur som har kyrkan, som förbjuder vår förening och kräver ditt inspärrande.

Edith Ingen kyrka kan spärra in vår kärlek. Den är evigare än kyrkan.

Harold Jag tror det också.

Edith Gå till din fader. Jag väntar dig där.

Harold Du skall vara min enda ljuspunkt vid hovet.

Edith Vågar vi skiljas?

Harold Blott för att återförenas. (*de kramas och pussas*)

Edith Till i morgon.

Harold Till i morgon. (*de skiljs*)

Scen 3. Westminster.

Godwin Hell, ljuva hem, vår världs mest idylliska tillvaro, naiva och fridfulla England, som aldrig har trott något ont om en fiende förrän du har blivit våldtagen!

Världens vackraste trädgård är du, med dina rosor och hyacinter, och aldrig har du varit skönare än nu, när du styres av menlösa präster, när riket är ägt till en tredjedel av en svag feminin kyrka som bara förfaller, när din konung är gammal och barnlös och sublim i sin dårskaps storhetsvansinnes senilitet!

Han tror sig vara helig, men helig är han blott i sin enfald.

Kan han bota sjuka med handpåläggning? Låt honom tro det om han det så gärna vill, men ej blir han friskare själv av sin storhetsvansinniga inbillning.

Han blir blott senilare. (*Harold inträder.*)

Se där, min son! Just dig ville jag tala med!

Käre, välsignade, ädlaste och mest begåvade son!

Din är framtiden. England är fallet, och du blott kan rädda det.

Harold Vad går det åt dig, far? Varför så högtravande ord?

Godwin Jag är orolig för landets framtid.

Har du någonsin sett en mer solid trygghet besjåla vårt land än nu?

Harold Det vet alla, att vi aldrig har haft det bättre än nu.

Godwin Rädda vårt välstånd, Harold!

Harold Vad ber du mig att göra, far?

Godwin Gift dig!

Harold (kan inte tro sina öron) Skall jag gifta mig?

Godwin Hör på, min son! Jag tänker endast på framtiden. Kungen är senil och barnlös och duger ej till politik, och närmast hans tron står du, min äldsta levande son, emedan din syster är kungens drottning. När Edvard Bekännaren dör skall Englands hela makt bestå av skälvande skinnborra prelater som bara duger till att få sina knän att vika sig under dem.

Någon måste efter Edvard med fast hand gripa makten om England skall överleva som nation. Endast du kan förena England efter Edvard Bekännarens upplösning.

Harold Du själv då, far?

Godwin Jag själv är döende. Jag överlever inte Edvard. Det är därför jag är orolig. Du ser framför dig en döende man lugna dig, jag är inte död ännu, – som med sin sista vilja blott vill rädda England.

Harold (knäfaller) Säg vad jag skall göra för England, och jag skall göra det.

Godwin Min son, res dig. Jag har aldrig tvivlat på din goda vilja och ditt politiska förstånd. Endast en kan efter min och Edwards död höja upprorsfanan i England och störa rikets enhet, och det är vår rival Leofrics son Elgar, din fiende. Försona dig med honom.

Harold Det är lättare att försona sig med ett evigt oväder.

Godwin Det finns ett sätt. Fria till hans dotter.

Harold Hans dotter?

Godwin Hans dotter Aldyth.

Harold Kommenderar du mig till ett politiskt äktenskap?

Godwin Min son, du skall bli gift med England. Om du ej blir gift med Elgars familj blir du icke gift med Mercia och Wales, som tillhör England. Elgars dotter är den enda som kan förläna dig hela det förenade England som det nu är som ett kloster och bålverk mot alla världens barbarier.

Harold Far, jag behöver ingen fru. England behöver män. Med mina män skall jag styra England bättre än med hjälp av svaga kjoiltyg som bara håller en kvar i sängen.

Godwin Min son, Aldyth är ej bara kvinna. Hon är Elgars dotter! Elgar har Mercia och Wales i sin hand. Ditt giftermål med hans dotter är den enda utvägen ur den upplösning och det kaos och inbördeskrig som tomrummet efter Edvard annars kommer att fyllas av!

Harold Om någon vill kränka Englands frid efter Edvards död skall jag bemöta den kränkaren med män och ej med smickrande blomsterbuketter.

Godwin Det är första gången i ditt liv som du inte genast lyder mig. Vad ligger bakom? Litar du inte på mitt politiska förstånd?

Harold Du tänker klokare än någon annan.

Godwin Älskar du en annan?

Harold (ser ner) Min far, även om jag älskade en annan skulle jag hellre försvara England med män än med kvinnor.

Godwin Min son, du kan inte lura mig. En blick som ser ner har något att dölja, och du döljer en kärlek för mig som jag inte vet om. Vet du om att den kärleken kan bli till politisk undergång för England?

Harold (ser åter sin far i ögonen) Jag älskar endast England, och den kärleken kan jag ej bedra med någon kvinna.

Godwin En politiker måste vara gift, min son, med en kvinna. Annars blir han bara en svävande idealist som hotar att gå under med nationen, som Edvard Bekännaren.

Edvard (har i samma ögonblick kommit in med sitt följe) Vad pågår här?

Godwin Jag talar bara min kärleksranke son till rätta.

Edvard Ha! Det trodde du! Jarl Godwin! Du har alltid trott att du kunde lura mig, men det har du aldrig kunnat göra! Vad tror du förde mig hit just nu som du stod och talade illa om din suverän inför din son?

Godwin (ironiskt) Var det kanske Gud?

Edvard Vem annars! Han ville att jag skulle ta dig på bar gärning, just när du, rikets andre man, står och pratar skit om den ende som du har att tacka för allt!

Godwin (ironiskt som förut) Är jag då inte skyldig Gud något tack?

Edvard Du hånar mig dessutom! Vad skall jag ta mig till med dig, spotske och förtäckt fiende? Jag är för from för att döda dig, och du är för stolt för att vilja ta makten ifrån mig.

(Intar sin tron med drottningen vid sin sida. Edith förblir bredvid.)

Godwin Min konung, vi är gamla båda två och en hårsman från döden.

Låt oss sluta fred någon gång medan vi ännu lever.

Edvard Den ende som alltid har stört freden är du.

Godwin Med att bara besegra nya upproriska undersåtar åt dig.

Edvard Med att ständigt bereda dig och dina söner mera makt på bekostnad av min egen.

Godwin Var det inte jag som gjorde dig till konung?

Edvard Och såg till att jag blev barnlös med din ofruktsamma dotter.

Drottningen (reser sig) Du försköt mig till klostret!

Edvard Höjer du din röst emot din man?

Drottningen Min konung, nu är ni orättvis!

Edvard Hörde jag inte själv just när jag kom in hur denne min trofaste jarl efter min död kommer att skänka bort min titel och makt till denne tafatte Harold?

Edith Min konung, med respekt, ni har ingen rätt att förolämpa er omgivning.

Edvard Och vad har du för talan i detta, din slyna?

Sade jag inte åt dig att du skulle gå i kloster?

Drottningen Far inte ut mot min guddotter. Hon ensam är oskyldig i detta land.

Edith Och din broder Harold, drottning.

Godwin (anar ett och annat, har studerat Haralds och Ediths blickar)

Och vad har du för motiv, ädla jungfru Edith, till att skydda min son mot andras pilar?

Edith Han är en människa.

Godwin Är han inte mer än så?

Edith Endast Gud är mer än så.

Godwin Kristus då, i vars namn alla konungar är konungar av Guds nåde?

Edvard Nu är han där igen och gör anspråk på konungatiteln åt sina söner.

Gör dig inget besvär, jarl Godwin. Efter mig blir Alfred den Stores ättling
Vilhelm av Normandie min efterträdare.

Godwin (paralyserad) Vad säger du, ditt gamla kräk?

Edvard Att hur du än bemödat dig under hela ditt långa liv får du och din familj ingen makt efter min död.

Godwin Och vad får vi i stället? Odrägliga fransmän? Översittare till vikingar?

Judar och ockrare? Horor och parasiter? Du har väl personligen skickat inbjudningskort till varenda en av dem i hela Normandie och bett dem enkannerligen att komma och ta vårt land ifrån oss? Är det vad du vill, din krönta ärkeknöl?

Harold Ta det lugnt, pappa. Han bara retar dig.

Godwin Ja, och det så det förslår. När han och jag är döda, Harold,

har alla mina bemödanden om att lämna ett anständigt England efter mig omintetgjorts av hans skenheliga inbjudan till Vatikanen att komma hit med ett helvete åt engelsmännen.

När han och hans kyrka är färdig med oss skall det inte längre finnas några saxare kvar i landet, ty de skall alla vara utrotade av hyckleri, kryperi, mutor och skandaler!

Denne man är en krönt skandal och den största i Englands historia! Inser du inte själv,

Edvard Bekännare, att du har förrått ditt eget land, om det är sant vad du säger?

Hur tror du att du någonsin skall få frid i din grav efter detta?

Edvard Se hur han rasar, min maktlystne jarl, som tillskansat sig all makt här i landet genom sina intriger och politiska giftermål åt sina söner och som ändå inte är nöjd. När jag är död skall han skratta på min grav och spotta Vilhelm av Normandie i ansiktet och så skämma ut hela England inför hela kyrkan för evigt.

Du är en hedning, jarl Godwin. Du borde läsa Bibeln.

Godwin Och du är höjden av kristen självgodhet, ofelbarhet och självbedrägeri, och sådana som du borde stängas in bakom lås och bom och hållas där i evighet tills hela ert släkte äntligen har dragit åt helvete med alla påvar i världen!

Edvard Hör hur han hädar!

Drottningen Far, hetsa inte upp dig. Du vet att du inte tål personliga konflikter.

Godwin Håll käften, dotter! Det fattas bara att du tar din misslyckade man i försvar, han, som har hållit dig i jungfrubur i hela ditt liv! Jag gifte dig med honom för att du och England skulle få barn och arvingar och inte för att han skulle skämma ut sin krona och sitt land!

Edith Käre gudfar....

Godwin Och du går i kloster! Vi vill inte ha fler förvridna klantskallar här i Westminster! Jag vet nog vad du gjort med min son! Han blir sig aldrig lik mera, och han skall aldrig mer kunna försvara sitt land, därför att han numera bara tänker på dig!

Harold Min far, jungfru Edith är England.

Godwin Ja, det är ju det jag säger! Du är galen som min impotente svärson här!

Edvard Gamle man, jag trodde aldrig att du någonsin skulle sätta dig upp mot din konung!

Godwin Vid min obesudlade engelska själ, dig kan ingen sätta sig upp mot, din stackare, ty du är bortom allt hopp. Ingen skulle finna det mödan värt att försöka säga ett enda ord emot en sådan verklighetsfrämmande idiot som dig. Du har ju pippi, vid min själ!

Edvard Nu är det nog! Jag har tolererat ditt ständiga översitteri en gång för mycket!

Godwin Och jag ångrar att jag aldrig nedlät mig till att röra ett hår på ditt huvud.

Nu är det för sent, ty nu är du flintskallig. Du är ett levande spöke.

Skulle man försöka klå dig skulle man finna att man bara slog i tomma luften.

Edvard Mig kunde du aldrig slå, medan jag var barnlös och ofarlig, men min broder, som kunde få ättlingar, honom slog du.

Godwin Må jag träffas av blixten om jag någonsin klått en annan människa utanför slagfältet, eller när det inte var min plikt att göra det! (*Han kollapsar.*)

Harold Min far, ni hetsar upp er!

Edvard Han borde inte ta i så där.

Drottningen (rusar till Godwins sida) Min far, vad är det med er?

Edvard Låt honom vara. Även en vulkan lugnar sig omsider.

Harold Vad är det med honom?

Edith Lossa hans skjortkrage.

Drottningen Jag befarar det värsta.

Harold Far, tala till oss!

Edith (slår händerna för ansiktet) Varför ska ni politiker alltid gräla!

Drottningen Se, han kvicknar till!

Godwin (med största möda) För mig hem. Jag har fått slag.

Harold Far!

Godwin Det är ute med mig. Min son, gift dig med Aldyth, för Englands skull.
Edith, gå i kloster tills faran är över.

Edvard (reser sig jublande) Han dör! Han dör! Jag visste det! Gud slog honom!
Han dödade min bror! När han förnekade det slog Gud honom med blixten!
Jag visste det! Jag har alltid rätt! Ingen kan lura mig!

Drottningen Att du inte skäms, Edvard!

Godwin Lugna er. Han följer mig snart. Sedan blir det tyst i England,
när korparna slår ner på liken av det England
som inbördeskrigen skall skända i kyrkans namn.

Edvard Han hädar ända in i döden!

Godwin (pekar på kungen) Se skadeglädjen som skall bli Englands bane!

Edvard Du är maktlös, Godwin, och dina söner blir maktlösa efter mig! (*går mot utgången*)
(*till några vakter*) Bär ut liket sedan när det kallnar. (*går*)
(*Edith gråter, Harold betraktar henne stum av bedrövelse,*
drottningen gråter vid Godwins bröst.)

Godwin Mina barn, incipit tragoedia. (*dör*)

Harold (till Edith) Nu får vi varandra aldrig, ty min fars sista vilja är min lag.

Edith (reser sig sorgset) Om du aldrig får mig får du aldrig England heller. (*rusar ut*)

Drottningen Min bror, ta det inte på allvar. I hela mitt liv som drottning har jag levt i kloster,
och jag vet, att även Edith i sitt kloster skall förbli dig trogen.

Harold Gud give att jag i så fall kunde besvara hennes trohet. Men nu
när min far är borta tillhör jag mitt öde och dess förutbestämda politik.
Jag är hans huvudarvinge och nu rikets mäktigaste man,
men jag har aldrig känt mig mera maktlös.
(*Belysningen dämpas och slutar i mörker samtidigt som ridån faller.*)

Akt II Scen 1. Ett landskap mellan England och Wales.

Harold (till häst) Min fru, ni är fri.

Aldyth (till häst) Menar ni allvar? Ämnar ni kröna er slutliga seger i Wales
med att avstå från er allra dyraste vinst?

Harold Vi vill blott härska över fria män.
Slavar och gisslan är till för utlänningar utomlands. Här vill vi vara civiliserade.

Aldyth Ni förundrar mig, Harold Godwinson. Vad är det då att vara civiliserad?
Är det att avstå från politiken? Bad er inte er far att äkta mig av politiska skäl?

Harold Min fru, ni är redan gift.

Aldyth Men Griffith är död. Ni har själv dräpt honom. Intet står längre mellan er och mig.

Harold Utom dygden idealet och äran. Jag vill aldrig vinna er med våld eller för politiken.

Aldyth Det hedrar er. Men skall ni då lämna mig vind för våg
åt vilken av era våldtäktsmän till engelska undersåtar som helst i stället?

Harold Min fru, i mitt rike skall ni aldrig sakna beskydd. Men vem kommer här?

Aldyth Han ser ut som en normand. (*Graville kommer ridande fram till dem.*)

Graville (in) Min herre, mina hjärtligaste gratulationer till era epokgörande segrar,
som nu har pacificerat hela Mercia och Wales.

Harold Min herre, jag gjorde endast min plikt. Men jag känner er inte.
Vad vill en normand en engelsman?

Graville Min herre, jag medför ett glädjebud från norr.

Harold Från norr?

Graville Ja, från er fiende Elgar.

Harold Har han skickat er?

Graville Nej, men genom heliga bröder har jag fått veta att han avlidit av sina sår
efter sina förluster mot er.

Harold Är han således död?

Graville Stendöd till er ära, vilket många bröder kan vittna om.
Ni har ingen fiende mera i England.

Harold Min herre, ni glömmar er. Denna dam är dotter till den vars död ni jublar över.

Graville Min fru, jag ber att få delta i sorgen.

Aldyth Hycklare! (*rider bort*)

Harold Hon blir aldrig någon vän till er, är jag rädd.

Graville Var det den sköna Aldyth, de keltiska konungarnas sista blomma?

Harold Ja, och kelterna glömmar aldrig en förolämpning.

Graville Jag litar på er goda engelska diplomati, min herre med den gyllene tungan,
som er far kallade er. Ni kan säkert få henne försonad
med normandernas brist på kännedom om keltiska familjeförhållanden.

Harold Ni slingrar er för mig som en ål, herr de Graville. Vad vill ni egentligen?

Graville Egentligen vill jag blott till er framföra en inbjudan
från hertig Vilhelm av Normandie, i vars tjänst jag är. Som ni väl vet befinner sig
er bror Håkan i våra händer i Frankrike, och Vilhelm vill icke släppa honom fri
mot mindre än att ni själv kommer och hämtar honom.

Harold Om Håkans frigivning kräver min närvaro skall jag omedelbart komma.
Men om Håkan icke frigives blir det krig.

Graville Just därför har hertig Vilhelm bett er komma, för att han vill undvika krig.
Han vill aldrig angripa England.

Harold Han skulle bara våga! Ingen har någonsin kunnat angripa England,
och England har endast angripit kontinenten med sin kultur och civilisation.

Graville Men den kom till er från Rom. Det har skett ett utbyte mellan kontinenten
och England med kultur och civilisation. Det utbytet vill vi gärna att skall fortsätta.
Jag har kommit hit till England med förhandlingsöppningar från hertig Vilhelm.
Nu är det er tur att komma över till oss i Normandie.

Harold En fråga blott: är din hertig intresserad av Edvard Bekännarens konungakrona?

Graville Det är en fråga som du endast kan dryfta med hertig Vilhelm.

Harold Hälsa honom att jag gärna kommer över men blott för att hämta min bror, och vi skall gärna betala lösen för honom om han begär det. Men alla anspråk på Englands krona, om han har några, skall han släppa, ty den kronan får han aldrig.

Se blott omkring dig och vittna därom inför din hertig. Detta folk är mitt, och det älskar mig. Det är fritt och tål inga herrar som det inte självt har valt till att leda det. Du befinner dig i en fri nation av fria människor var järnhertigar som din ambitiöse Vilhelm bara kan trampa i klaveret. Även konung Edvard Bekännaren har som lön för mina mödor för Englands enande beslutat sig för att skänka makten åt folkets kung Harold Godwinson. Vilhelm av Normandie har lika litet i England att göra som min bror Håkan hade i Frankrike att göra.

Graville Jag skall framföra ditt budskap, men jag tvivlar på att Vilhelms uppsåt skall svalna som resultat. Snarare är han sådan att allt motstånd endast stärker honom i hans vredes energi.

Harold Jag vill aldrig slåss med honom, men han skall alltid finna mig redo att tala med honom.

Graville Han skall se fram mot din ankomst. Välkommen, således, till Frankrike och Normandie, segerrike Harold Godwinson! (*rider bort*)

Harold (avsidet) Till er skall jag komma utan vapen med endast rätt. Men hit till oss har utlänningar alltid kommit endast med vapen och utan rätt. (*rider bort*)

Scen 2. Westminster.

Harold Min konung, min fosterfar, i min riktige fars ställe, jag har kommit hit till er i Westminster för att utverka er tillåtelse för mig att få uppfylla min heliga ed till min moder med att resa över till Rouen i Normandie för att där hos hertig Vilhelm utverka nåd för min broder Håkan och återföra honom till hans moderland England.

Edvard Ädle Harold, Mercias och Wales' storsinte betvingare, du sade rätt när du kallade mig din fader i Godwins ställe, ty utan dig skulle England sakna ryggrad. Du är i sanning som en son för mig, och efter dina populära segrar i Wales ser jag mera nådigt på hela din familj än någonsin. Visserligen är din bror Torstig en opålitlig buse och vildhjärna, och din far bråkade med mig så länge han levde, men Torstig slipper vi se, och din fader är förlåten emedan han är död. Din bror Gurth är en stigande stjärna över Englands folk och framtid liksom du, och därför saknar vi även din siste bror Håkan liksom du. Vi önskar av hjärtat ha honom nära vårt hjärta igen.

Men det företag som du begär av mig är vanskligt. För en längre tid sedan såg jag den hetsige och ambitiöse Vilhelm av Normandie som min tänkbare arvinge, och jag lät honom även veta det. Hur mycket han tog detta ad notam veta vi icke, men risken är att han i sin egen kärlek sedan dess har tagit det för givet att han ensam skall vara kung över England

efter mig. Han kan se dig som en konkurrent om denna ställning, emedan jag numera öppet hellre ser dig som min efterträdare än någon annan, och han kan därför vid din landstigning i Normandie visa sig vara din dödsfiende.

Harold Hans speciella sändebud Mallet de Graville har försäkrat mig att allt skall lyckas mig hos hertig Vilhelm och att han längtar efter att få se mig som en bror. Vi är ju ändå kusiner.

Edvard Mycket avlägsna sådana. Du litar således på en fransman som Mallet de Graville?

Edith Res inte, Harold!

Edvard Vad nu då? Min guddotter! Sade jag inte åt dig att hålla dig i ditt kloster?
Vad gör du här, och med vad rätt för du politisk talan?

Edith Harold! Låt din broder Gurth resa i stället och utverka Håkans befrielse.
Honom kan hertig Vilhelm varken frukta eller skada.

Harold Skulle jag då feget hålla mig hemma?

Edith Du behövs bättre här! England har icke råd att riskera din välgång.

Harold Vem har intalat dig detta råd?

Edith Min intuition!

Edvard (efter en tystnad) Vanligen föraktas en kvinnas intuition
vilket föraktaren alltid får ångra efteråt.

Låt oss ej förakta denna kvinnas intuition utan noga ta den i akt i stället.

Jag är faktiskt böjd för att ej avvisa hennes råd som ovist.

Inte ens Gud vet vad den rackaren till hertig i Normandie kan hitta på.

Han är ättling till danerna, och de var mästare endast i svek.

Vi har ingen anledning att lita på honom, och påven begår ett misstag som gör det.

Men mot påven ensam är vi maktlösa. Finns Gurth här?

Gurth (träder fram) Till min härskares tjänst.

Edvard Vad tänker du om din fränkas Ediths förslag?

Gurth Att ingen har kommit med något klokare. Harold har allt skäl att vänta allt svek från hertig Vilhelms sida, då det är allom känt att Vilhelm vill bli konung av England och då England föredrar Harold. Om jag i stället för Harold hämtade vår broder skulle Vilhelm därav omedelbart fatta att Harold och England ej ämnar krypa för Normandie.

Och den läxan kunde vara nyttig för Vilhelms övermod och fransmännens opportunism.

Harold Och om han som följd därav ej skulle släppa Håkan utan även fångsla dig?

Gurth Har icke Mallet de Graville lovat dig att Vilhelm skulle släppa Håkan?

Harold Han har endast givit det löftet åt mig personligen och icke åt någon annan, förmodligen för att Vilhelm vill träffa mig personligen och ej någon annan.
Själv vill även jag träffa Vilhelm personligen och ej någon annan.

Ni känner alla till hur alla mina framgångar i Wales och Mercia till största delen genomfördes genom min fredliga och försiktiga diplomati. Jag tror att även den engelska tronföljdsfrågan kan lösas genom fredlig diplomati, om jag bara får träffa min kusin personligen.

Det är faktiskt huvudanledningen till varför jag så gärna själv vill resa till en annan kontinent än den enda trygga: min ambition är att vinna Vilhelm för Englands sak och få honom till vår och min och Englands bundsförvant inför framtiden.

Edvard Om du lyckas har du gjort skäl för vinsten av Englands krona.

Harold Jag har aldrig misslyckats i något av mina tidigare företag.

Edith Harold, res inte!

Edvard Endast denna enda kvinna talar emot dig, hon, som älskar dig mest, som du älskar mest, och som du aldrig kan vinna. Den eviga jungfruns och oskuldens röst förbjuder ditt företag. Vågar du trotsa henne?

Harold Edith, jag har svurit en ed till min mor.

Edith Bara för att få överge England.

Harold Nej, hon tvingade ur mig den eden för att få återse sin son före sin död. Hon vägrar att finna sig i att förlora Håkan som hon förlorade Sven, hennes förstfödde.

Edvard Vem är starkast modern eller jungfrun? Vilket ord väger tyngst?

Jag kan icke avgöra saken.

Harold En ed är en ed, och lyder jag Ediths konstruktiva råd gör jag mig skyldig till en inkonsekvens. Jag är medveten om resans risker, men jag vägrar att tro att den kan leda till någon skada för någon annan än för eventuellt mig själv.

Edith Du störtar England i olycka! Svuren ed leder blott till värre eder som måste brytas. Även Jesus lär oss att icke svära eder.

Edvard Min guddotter, när du påstår att Harold störtar England i olycka med att fara gör du dig skyldig till en överdrift, då han med att fara i själva verket riskerar sitt liv för Englands bästa. Detta ord från dig, Edith, gör att Harold's löfte till sin moder måste väga tyngre än ditt råd. Bandet mellan mor och son är starkare än en klosternunnas politiska åsikter, när hon helt saknar politisk erfarenhet. Res, Harold, och lycka till. Jag kan ej se något som hindrar att du kommer tillbaka med Håkan.

Edith Han kommer tillbaka med Håkan men utan sin själ.

Gurth Broder, hon talar profetiskt. Ge akt på hennes ord. Skicka mig i stället.

Harold Min bror, vi har ej råd att förlora dig jämte Håkan. Hellre förlorar jag min själ än dig och Håkan.

Gurth Och om du förlorar alla tre? Vore det inte bättre i så fall att England åtminstone fick behålla dig och din själ? Jag litar inte på Vilhelm.

Harold Då är det bra att du inte reser. Jag litar alltid på vem som helst tills han förråder mig, och det gäller även utlänningar.

Gurth Du är för ädel för mig.

Harold Ingenting kan stoppa mig. Vi ses igen tillsammans med Håkan.

Edvard Vi tror på dig, Harold. Res i frid.

Gurth Lycka till, broder.

Harold Tack. Jag vet att jag inte kan misslyckas.

Edvard Låt oss nu överlägga om detaljerna. (*Männen går ut.*)

Edith Han reser, ty han är för god för att tro något ont om Vilhelm av Normandie eller kyrkan. Men hertig Vilhelm är kyrkans marionett, och jag vet hur djävulsk kyrkan kan vara, ty jag har stängts in i dess jungfrubur.

Männen må känna till politik och krig och behärska dem, men de vet ingenting om kyrkans maktresurser, som är ondast och farligast av allt. Och jag, som är vigd åt kyrkan, har tystnadsplikt om vad jag vet.

Scen 3. Rouen.

Vilhelm Min hustru, vi får inom kort en gäst på besök som skall avgöra vår framtid.

Matilda Vad har du nu i kikaren, din eländige äventyrare?

Vilhelm Vad säger du om att eventuellt få ett konungarike utom det hertigdöme du redan har?

Matilda Vilket konungarike tänker du stjäla?

Vilhelm Bara England, om det går.

Matilda Du är fransman, Vilhelm, och en kultiverad sådan, och ingen vild öbo.

Vilhelm Vill du inte ha ditt eget land? Var inte Alfred den Store din ättefar?
Förnekar du hans anor?

Matilda Vilhelm, din stolthet kommer att fördärva allas liv utom ditt eget.
Därför är jag hellre din vän än din fiende. Om du ger mig England så kan jag bara ta emot det utan att klaga.

Vilhelm Så ska det låta! Vis är den som tiger inför politiken, ty hans är makten, men den som talar sanning om den förlorar den. Men se, här är nu min tjänare.
Välkommen hem, Mallet de Graville! Vad fann du i England?

Graville Kan jag tala fritt inför drottningen här?

Vilhelm (ser på henne) Hon har lovat att tala.

Graville Nåväl. Landet är öppet och har varken fästningar eller armé.
Den engelska nationen kan krossas i ett enda slag.
Dock får man icke underskatta engelsmännen.
Och den främste av dem är Harold Godwinson.

Vilhelm Min så kallade kusin, som gör mig rätten till Englands tron stridig.
Hurdan är han? Framförde du min inbjudan?

Graville Han är ärligheten och rättframheten själv. Han tror intet ont om någon människa förrän den människan själv bevisar sig vara hans fiende.
Och därtill är han bildad och har ett utpräglat sinne för rättvisa och dygd.

Vilhelm En träkmåns med andra ord. Hur slåss han?

Graville Han har aldrig förlorat någon strid, och han behandlar sina slagna fiender så storsint att de måste bli hans vänner.

Vilhelm En farlig man. Fick du honom hit?

Graville Han antog min inbjudan och lovade att komma.
Han sade att han gärna ville träffa dig.

Vilhelm Han vill göra även mig till sin vän. Nåväl, han får besegra mig först.
Han tror intet ont om mig. Där har jag min fördel: han vet inte om att jag är hans fiende.
Sålunda har jag chansen att kuva honom utan krig och endast genom list.
Vi får se vem som är starkast: hans ädelmod eller min list.

Hur är hans förhållande till kyrkan?

Graville Han saknar det direkta stöd från Vatikanen som ni har, hertig.

Vilhelm Då är jag honom överlägsen från början. Spelet är avgjort innan det har börjat.

Han har ingen chans. Han står ensam mot alla kyrkans oändliga resurser av svartkonster. Måtte min list nu bara lyckas!

Matilda Din list, Vilhelm?

Graville Skulle hon inte tiga?

Vilhelm Jag litar på henne, de Graville. Jag behärskar henne

som jag behärskar mina krigare: med våld och tuktan.

Hon vet att hon är beroende av min kärlek och att hon aldrig kan få någon annans.

Hustru, jag har ordnat så att Harold, i det ögonblick han landstiger på vår mark, skall tillfångatas av den vilde Guy de Ponthieu, så att jag sedan kan rädda honom därifrån.

Därigenom skall Harold bli mig evigt tacksam och se mig som sin räddare.

Då får jag automatiskt överhanden över honom från början

och kan sedan manipulera honom som jag vill.

Matilda Lycka till.

Vilhelm (till Graville, menande) Vad sade jag? För litet riktig älskog samtycker kvinnan till vad som helst. Tack och lov för att vi inte känner till den engelska dygden här i Frankrike.

Men vem slamrar så där ute? (*en tjänare in*)

Tjänaren Ett engelskt sändebud kräver omedelbar audiens.

Vilhelm Om han kommer från Harold av England så släpp genast in honom. (*tjänaren ut*)
(*till Graville, menande*) Spelet tycks fungera.

(*engelska sändebudet in*) Vi har väntat länge på Harold Godwinson. Kommer han?

Sändebudet (Godrith) Goddag, herr Mallet de Graville! Vi ses igen.

Vilhelm Känner du denne engelsman, Graville?

Graville Ja, det är Godrith., en trogen vän till både mig och Harold Godwinson.

Vilhelm Vad vet du om Harold, gosse?

Godrith Ers nåd, vi styrde över engelska kanalen med två skepp för att besöka er.

På vägen fick vi otur med vädret och drevs norrut till floden Sommes mynning, var vi landsteg. Föga anade vi att vi skulle vara så ovälkomna.

Knappt hade vi blivit torra så överfölls vi lömskt av greven av Ponthieu och hans män, och jarl Harold själv blev handgripligen kastad i grevens fängelse.

Är det så man i Frankrike behandlar gäster

som är artiga nog att ta en besvärlig inbjudan på allvar?

Vilhelm (reser sig) Vad är detta? Vilken oförsämndhet! Vilket förräderi!

Hur understår sig greven av Ponthieu något sådant? Det är ju skandal!

Godrith Det menade jarl Harold också och rev nästan ner grevens borg med händerna om han inte fick skicka mig som sändebud till er. Och här är jag.

Vad tänker ni göra åt saken?

Vilhelm Det här var kinkigt, Graville. Vad menar du om saken?

Graville Greven av Ponthieu är en hetlevrad man med starkt försvar

som aldrig riktigt vet vad han gör. Och vad värre är: han har inga förpliktelser mot er.

Han har ingen länsherre över sig, och hans grevskap är oavhängigt Normandie.

Ni kan inte kräva något av honom.

Vilhelm Ni hörde vad herr de Graville sade, Godrith. Det är synnerligen kinkigt.

Godrith Min herre, jarl Harold kom på er och herr de Gravilles enkannerliga inbjudan hit till Frankrike och utlovades fri lejd. Vad menar ni egentligen?

Har ni bara lurat honom i en fälla, och är era löften bara svek och bedrägeri?

Vilhelm Han misstänker oss, herr de Graville.

Graville Ja, det var värst vad du har blivit misstänksam, Godrith!

Godrith Det har jag blivit på denna sidan kanalen.

(till hertiginnan) Min fru, jag vädjar till er i er egenskap av kvinna.

Kan ni som en ärans dam tolerera att gäster behandlas på sådant sätt?

Matilda Gode man, jag är av lika saxisk härkomst som du, men tyvärr har jag kuvats av en vild normand som inte tolererar något annat än underkastelse.

Jag har ingenting i saken att säga.

Vilhelm Kvinnan har talat.

Godrith Jag måste insistera på att jarlen släpps fri och löftena uppfylls.

Annars måste kung Edvard Bekännaren klaga inför påven.

Vilhelm Naturligtvis skall vi göra vad vi kan, men det är inte mycket.

Greven av Ponthieu är en förfärlig människa som inte tål påstötningar om de inte är mjuka och försiktiga som kvinnliga silkeshandskar.

Vi skall få din jarl fri men jag vet inte när.

Godrith Det är bäst ni skyndar innan kung Edvard får veta vad som har hänt.

Vilhelm (går fram och tar honom i handen) Min vän, du har mitt ord på att vi skall göra allt

vad som står i vår makt för att få Harold fri. Om det behövs

skall vi till och med använda våld. Harold är som en bror för mig,

och det sätt på vilket han har behandlats är en skam för Frankrike. Lita bara på oss.

Godrith (knäböjer och drar sig tillbaka) Jag litar på ingen utom på jarl Harold.

Han skall omedelbart få veta vad som här har sagts. *(går)*

Vilhelm Vad tror du om honom? Genomskådade han oss?

Graville Icke. Han är en lika genomärlig engelsman som Harold och tror intet ont

om någon förrän förräderiet visar sig i öppen dager. Vi kan ta det lugnt.

Vilhelm Det är det vi icke skall göra. Graville, ditt uppdrag blir nu att försvåra denna affär så mycket som möjligt. Res alla tänkbara hinder i vägen för att Harold skall bli fri.

Guy de Ponthieu måste tredskas med oss så mycket som möjligt. Är det klart?

Graville Fullkomligt.

Vilhelm Rid iväg. *(exit Graville)*

Nå, Mathilda, dög föreställningen?

Matilda Du frammanar minsann från början alla tänkbara medel till svek och förräderi

för att nå dina mål. Och när du har nått dem och alla andra ligger döda

runt omkring dig, vad säger du då?

Vilhelm Då suddar jag ut historien och skriver en ny som börjar med mig.

Matilda Får jag inte vara med?

Vilhelm (kysser henne) Utan din och kyrkans hjälp vore alla mina ansträngningar lika fåfänga och värdelösa som Harold's.

Scen 4. Ponthieu.

Harold Olyckliga timme för England! Din heder i utlandet, England, är ingenting mer värd än smuts och kadaver, ty hedern finns icke i utlandet. Där finns blott svek och beräknande list, ond intrig och en avgrund av ärelöshet. Vilhelm, vad är ditt spel? Vad försöker du vinna med förräderi? Kom ej hit och säg att du ej rår över Guy de Ponthieus förehavanden: du endast rår över honom. Vad här har skett har du planerat. Vad vill du egentligen? Är makten så ruttet då att allenast ett förräderi kan förtjäna den?

Godrith Min herre, det gick ej att tala med dem. Hertiginnan allenast var tyst,
och de andra blott talade svek, list och förräderi.

Harold Vi har hamnat i helvetet. Vi skulle aldrig ha trott på en utlänning.

Vilhelm (lyssnar utanför med sin broder biskop Udo av Bayeux)

Han har förlorat alla sina illusioner. Skall vi låta honom fortsätta rasa?

Udo Jag tror han är halstrad tillräckligt för att nu vara mogen.

Vilhelm (låser upp och går in) Broder Harold, du är fri.

Harold (reser sig) Vem har jag äran att tala med?

Vilhelm Din broder Vilhelm av Normandie.

Och här är min broder biskop Udo av Bayeux, som hjälpt oss att få dig fri.

(biskopen kommer in)

Och här är din broder Håkan, som också nu är fri.

(Håkan förs in. Han faller på knä för sin broders fötter.)

Håkan Broder!

Harold (med en hand på hans axel) Lillebror!

Vilhelm Nå, Harold Godwinson, har jag uppfyllt mina löften?

Harold Om du menar allvar och ingenting härefter utestänger mig från dagsljuset har du det, om du bara låter oss omedelbart få återvända till England.

Vilhelm Varför så bråttom? Litar du inte på mig?

Harold Vad ont kan du mera göra mig?

Vilhelm Beskyller du mig för greve Guys oförskämtheter?

Jag har bara nu visat dig min första välgärning. Tillåt mig att få visa dig fler.

Harold Din första var alldeles tillräckligt för att vi skulle få nog därav.

Vilhelm Stackars jarl, du har blivit misstrogen.

Harold Jag har spelat med öppna kort från början, men ni normander har bluffat och fuskat från början och har ännu inte visat era kort.

Vilhelm (efter en paus) Vad du begär är rimligt. Du skall få se mina kort.

Män, lämna oss ensamma! *(Udo och Håkan stannar kvar.)*

Du också, biskop.

Udo Behöver ni inget kyrkans vittne?

Harold Vad England beträffar bör kyrkan hålla sig utanför politiken.

Udo Du kan inte stänga påven ute från England! (*går*)

Harold Den prästen inger mig fasa.

Håkan Skall jag också gå?

Harold Nej, stanna kvar, Håkan, om vår 'broder' här inte har någonting emot det.

Vilhelm Jag ser gärna att han stannar.

Harold Nåväl, Vilhelm av Normandie, vad är ditt spel?

Vilhelm (sätter sig ner) Mina vänner, för många år sedan träffades er kung Edvard och jag i Bayeux. Han var då ännu inte konung, men vi blev vänner, och jag lovade att hjälpa honom om han någonsin ville ha Englands tron. Jag hjälpte honom upp på den. Som tack sade han till mig att jag skulle få överta tronen efter honom om jag överlevde honom.

Harold Det hade han ingen rätt till att göra då han inte själv var laglig arvinge.

Vilhelm Du har rätt. Den laglige arvingen var Atheling, som dog, och idag är den laglige arvtagaren till Englands tron en svag gosse som heter Edgar som ingen räknar med. Tronen blir ledig efter Edvard som saknar egna barn. Och han har rätt att ge sin tron i arv åt vem han vill. Han lovade den för länge sedan åt mig. Och jag har aldrig glömt det.

Harold Kung Edvard har ingen laglig rätt att själv utse sin efterträdare. Den som gör det, om det inte finns lagliga arvingar, är Englands folkting, som du inte har någon laglig rätt att ogiltigförklara.

Vilhelm Jag påstår att det finns en laglig arvinge till Englands tron. Knut den Store ifrån Danmark var en synnerligen älskad kung i England, och jag är hans ättling i rätt nedstigande led. Min gemål Matilda är i rätt nedstigande led ättling till Alfred den Store. Där har du två lagliga självklara arvingar till Englands tron.

Harold Och om Englands folkting föredrar mig?

Vilhelm Då får ni bli republik först, men den sista republiken dog för 1100 år sedan. Harold, du är inte dum. Du vet att du inte har någon chans. Ni är i mitt våld båda två, och jag kan svälta er ihjäl om ni inte samarbetar. Jag har respekt för Englands mäktigaste man, Harold, men han kan bli ännu mäktigare som jarl vid min sida. Jag skall inte bara bli kung av England utan dessutom av Skottland och Irland, av Orkneyöarna och Shetlandsöarna, av Island och Danmark om Gud vill. Och ingenting skall stoppa mig. Jag begär ingenting av dig, Harold, utom ett löfte till mig att hylla mig som din länsherre när jag kommer till Dover. Får jag inte England utan blodsutgjutelse så tar jag det med, och det första engelska blod som spills blir då ert och därefter Edwards och Gurths och Ediths och Aldyths och din systers och moders och allas utom din broder Torstigs, som står på min sida.

Harold Har du köpt Torstig?

Vilhelm Nej, jag har övertalat honom. Han står i förbund både med mig och med Harald Hårdråde av Norge, Olav den Heliges bror. Var förnuftig, Harold. Böj dig för mig, och du får hela världen på din sida.

Svik mig, och du får hela världen emot dig inklusive den allena saliggörande kyrkan med alla som tjänar den. Du och dina fäder har aldrig varit annat än jarlar. Din moder var lika mycket släkt med Knut den Store som jag är, men det är ert enda kungliga påbrå.

Harold Om du gör anspråk på Englands tron genom Knut den Store kan jag göra samma anspråk. Skillnaden är att jag har folket med mig medan du har det emot dig.

Vilhelm Nej, Harold, skillnaden är att jag är släkt med Knut genom min far medan du bara är det genom din mor. Har jag rätt eller ej?

Harold Du har rätt bokstavligt men icke moraliskt. Mitt folk kommer aldrig att acceptera dig som konung utan motstånd. Och även om du besestrar en armé kan du aldrig besegra dem som individer och kan du aldrig vinna deras hjärtan.

Vilhelm Med din hjälp kan jag göra det. (*tystnad*)

Tänk noga efter. Du har livet och döden att välja emellan. Säger du nej blir du och Håkan de första huvudlösa konsekvenserna därav, och med er ur spelet är det sedan lätt att övertala den skröplige Edvard, som när som helst är döende.

Du får natten på dig att tänka över det. Accepterar du får du min skönsta dotter Adeliza till hustru omgående, om din ogifta syster Thyra blir gift med någon av mina baroner, så att vårt förbund bekräftas i köttet och blir lika varaktigt som mänsklighetens älskogsblod.

Om du inte accepterar är du en idiot som störtar ditt eget släkte och rike i olycka.

Tänk noga efter. (*går*)

Udo (utanför fängelset) Nå, broder, svalde han betet?

Vilhelm Han har inget val. Han måste göra det. Men jag tror inte att han gör det om inte för att spy ut det igen så fort han är hemma i England. Han måste ge oss sin trohetsed, men inget kan få honom att hålla den. Därför behöver vi nu din kyrka: den skall bli vår försäkring mot hans annars ofrånkomliga avfall. (*går med biskopen*)

Håkan Nå, broder, tänker du krypa i förrädarens skit?

Harold Jag måste, Håkan, för Englands skull. Det finns bara jag som kan försvara Englands fria folkrätt mot tyrannen av Normandie. Jag måste ge honom ett falskt trohetslöfte för att få komma hem med dig och försvara vårt land.

Håkan De har bedragit oss och brutit sina löften och begått förräderi.

Därför har du inget annat val än att göra samma sak tillbaka.

Det var inte precis vad du hade väntat dig här hos din kusin, eller hur?

Harold Edith hade rätt.

Håkan Vad sade hon?

Harold Hon sade att jag här i Frankrike skulle förlora min själ.

Jag har redan förlorat allt här utom den. Få se vad de skall hitta på för att beröva mig även den.

Scen 5. Bayeux.

Håkan Du ser inte frisk ut, Harold.

Harold Jag har haft en svår natt.

Håkan Det syns på dig.

Harold Lyckligtvis är allting nu snart över. Endast ett avsked till Vilhelm återstår. Sedan är vi fria från mardrömmen.

Håkan Men ännu är den inte slut.

Harold Nej, det värsta – uppvaknandet – återstår. Gå i förväg, Håkan, och säg till Vilhelm att jag är på väg. (*Håkan går.*)

I hela mitt liv har jag strävat att göra det rätta och goda. Det rätta allenast anmodade mig att bege mig hit till detta helvete på kontinenten av galna intriger och omänskliga ambitioner. Jag fastnade genast i nätet, emedan jag blott ville göra det rätta, och insnärjs allt mer för var stund jag är här. Kan då rätten i världen allenast få finnas till som ständigt plågad, torterad, förföljd och förtryckt? Vilket helvete är icke rättens förbannade existensvillkor om dess existens av nödvändighet måste som konsekvens ha djävulsk lagvrängning, rättsvidrighet, infernalisk beräkning och våld? Då kan man som politiker blott resignera, ta avstånd från världen och all dess omänskliga mänsklighet, om man är ärlig, ty ärlighet i denna världen är mot verklighetens orättvisa såsom en loppa mot en elefantjord. – Nu till bittra kalkens finalmalörtsdroppe. Stå stark, min själ, mot alla mänskors omänskliga påtryckningar. (*går in*)

Vilhelm Vi har väntat på dig, kusin. Vi trodde du hade bråttom hem.

Harold Jag hade en bön att bedja. Men varför är ni så många här?
Har du samlat alla dina prelater för att fångsla mig? Jag råkade höra att du ställt Svarta Tornet i ordning för en eventuell fånge på livstid.

Vilhelm Vem hörde du det av?

Harold Håkan råkade höra det av en kråka som bråkade med honom.

Vilhelm Du drar förhastade slutsatser. Vi har ej tänkt fångsla dig eller någon engelsman.
Du är lika fri som din broder och varje engelsman på Europas kontinent.

Harold I så fall är vi friare än någon kontinental europé.

Vilhelm Du behagar skämta. Vi ville blott be dig om en sak innan du reser.

Harold Vad då?

Vilhelm Att bekräfta din ed.

Harold Vilken ed?

Vilhelm Den som du svor igår. Har du redan glömt den?

Då är det verkligen lämpligt att vi upprepar den.

Harold Du ber mig att förråda England.

Vilhelm (ler) Kom ihåg Svarta Tornet och hur maktlöst England är utan dig och din broder Håkan. Svär eden och du är fri sedan.

Harold Vad skall jag svära?

Vilhelm Jag ber dig att inför alla dessa vittnen, biskop Udo av Bayeux och alla våra präster och påvliga legater, bekräfta de löften du gav mig igår,

nämligen att svära mig trohetsed som konung av England efter att kung Edvard är död, att gifta dig med min skönaste dotter Adeliza, och att från England skicka mig din ogifta syster Thyra, så att hon må bli gift med en av mina främsta pärer.

Träd fram, min broder Udo, och förestava eden för vår kusin!

Udo (träder fram) Du skall svära att du skall göra allt i din makt för att fullfölja dina överenskommelser med hertig Vilhelm av Normandie vid din själ, vid ditt liv och vid din Gud, och som tecken på din ed skall du lägga din hand på denna relikkista.

Harold (sluter ögonen, tyst) Jag har inget val.

Vilhelm (lika tyst tillbaka) Nej, du har inget val.

Harold (lägger handen på kistan) Jag svär.

Udo Vid din själ, vid ditt liv och vid din Gud.

Harold Vid min själ, vid mitt liv och vid min Gud.

Vilhelm Bra, min kusin. Jag är nöjd. Du är fri. Öppna kistan för honom!

(Några präster drar plötsligt täcket från kistan.)

Mängder av dödsallar och människoben blottas.)

(triumferande) Du har nu svurit eden inför alla de heligaste relikerna i Frankrike!

Harold (ryggar tillbaka) De dödas ben!

Vilhelm Ja, kusin, alla de heligaste dödas heligaste ben och skallar!

Harold Vad har du gjort med mig?

Vilhelm Jag har bara givit dig fri med din broder.

Harold (avsides) Ohyggliga mardröm som här nu begynner besannas! Det här är blott början. Här börjar de dödas ben samlas.

– Kusin, hertig Vilhelm, vi mötas i England.

Vilhelm Där sade du sant.

Harold (avsides) Jag har svurit en ed som är helig inför Vatikanen och världen och som är helt giltig juridiskt i evighet och ofrånkomligt. Och ingen tar hänsyn till, ingen skall någonsin ta i beaktande, att denne ed blev framtvungad och svors under tvång. Denna hertig har utnyttjat kyrkan som medel till utpressning och ett svart förräderi utan like, och kyrkan har blint sanktionerat det. Jag endast ser hela vidden av förraderiet och är därmed hopplöst berövad den kyrkan som trovärdighet och moralisk uppbyggelse. Kyrka, min religion, Herre Jesus, hur kunde du göra mig detta?

Vilhelm (till Udo) Vad mumlar han?

Udo Han verkar ej riktigt frisk. Bara vi inte har drivit den stackaren för långt och från vettet.

Vilhelm Ingen fara. Han är krigare.

Udo Nu går han.

Vilhelm Han repar sig nog.

Harold (utgående, till brodern) Detta var grymmare än om vi båda hade tillfångatagits och svultits ihjäl.

Håkan Men du har räddat England.

Harold Jag hoppas det, Håkan, *(tar sin broder om axeln,)* jag hoppas det.

Scen 6. Ett kapell på den engelska ostkusten.

Fader Alred Mitt hjärta är uppfyllt av oro, och framtiden mättas av moln.
Harold dröjer i Frankrike, och intet vet vi om vad som där händer.
Jag fruktar att dåliga tider snart knackar på dörren.
(*Det bultar på dörren. Harold inträder väderhärjad och i vild oordning.*)
Harold!

Harold Så du känner igen mig, fader, fastän jag är död.
Alred (känner på honom) Du är ingen vålnad.
Harold Näst intill. Fader, vi har gått igenom ett helvete på andra sidan kanalen.
Alred Jag kände på mig något sådant. Men du gråter, min son.
Hela din uppenbarelse är närmast lik något av en oskuld som blivit skändad.
Harold Du kan genomskåda en människas själ även om hon inte har någon.
Alred Du talar gåtfullt.
Harold (faller på knä framför honom) Fader, jag har förrått England!
Alred Det kan du inte mena.
Harold Jag tvingades svära hertig Vilhelm av Normandie trohetsed
som konung av England efter Edvard!
Alred Tvingades!
Harold I närvaro av alla kyrkans präster och alla de heliga dödas ben!
Alred Hur kunde du tvingas?
Harold De vägrade släppa mig och Håkan annars.
Alred Jag förstår. Vilhelm är i nära kontakt med påven, och för honom är alla medel tillåtna.
Han har överväldigat dig med kyrkans makt men därigenom missbrukat den.
Vad tvingade de dig svära?
Harold Trohet till Vilhelm som konung av England, äktenskapslöfte till hans dotter Adeliza,
och min egen syster Thyra som maka till någon av hans baroner.
Alred Och han sammankallade landets präster och de dödas ben
för att eden skulle bli ofrånkomlig?
Harold Ja.
Alred Den eden är ogiltig. Det är din plikt att bryta den. Härmed löser jag dig
från en ed som du tvingades avge under hot mot ditt och din broders liv.
Harold Då får vi Frankrike och hela kyrkan som dödsfiender.
Alred Bara politiskt. Min son, det är viktigare att slå vakt om vad som är rätt
än att lyda politiken, hur överväldigande politikens påtryckningar än är,
och hur prisgiven rätten än är. Vilhelm av Normandie har hädat
i det att han använt kyrkan som påtryckningsmedel.
En riktig påves plikt skulle vara att bannlysa honom.
Harold Det gör påven inte. Och de dödas ben förföljer mig.
Alred Du har blivit offer för ett grymt practical joke. Ingenting annat.
Harold Vilhelm menade allvar.

Alred   Då är hans grymhet utan måtta.
(suckar) Min son, historien leker grymt med oss. Vi vet att vi har rätt,
men ingen kommer att förstå oss. Kyrkans sanning bestående av makt
kommer att begrava den riktiga sanningen levande. Du måste bryta din ed,
det är din plikt som människa och engelsman, och det kommer att ge dig hela världen
och kyrkan till fiende. Vi är fullständigt isolerade på vår ö,
och det enda vi kan göra är att försvara den.
Det är det enda jag kan råda dig till att göra. Det är det enda du kan göra.

Harold   En enda människa i världen som kan visa förståelse
är mera värd än hela mänskligheten.

Alred   Du var alltid som en son för mig. Jag känner dig.

Harold   Du stod mig alltid närmare än min egen far.

Alred   Harold, frukta inte de dödas ben. De är maktlösa mot livet.

Harold   Det hjälper inte min sömn. Kyrkan består av döda, och alla världens döda
är en förfärligare armé att motstå än alla världens levande.
Ty man är aldrig så ensam som när man är i sällskap med de döda.
Jag känner deras stönanden omkring mig varje natt.

Alred   Det är bara inbillning.

Harold   Om det ändå vore det! Hur många måste dö för min skull? Kan du säga mig det?

Alred   I värsta fall blomman av Englands ungdom. Men det är inte för din skull.
Det är för Vilhelms ambitioner.

Harold   Men jag står emellan hans ambitioner och de framtida dödas ben.
Och jag får ta smällen från båda.

Alred   Min son, ta det lugnt, och ta det som en man.

Harold   Det är lättare sagt än gjort.

Alred   Du har inget val, min son. Du måste göra det bästa av saken.

Harold   Det bästa av saken är min egen död.

Alred   Dör du förlorar England sin oavhängighet.

Harold (ler)   Där ser du. Hur man än vänder på det blir helvetet bara värre.

Akt III Scen 1. Westminster.

Edith   Jag kände på mig att du var kommen.

Harold   Här är jag, Edith, korsfäst, död och begravnen av politiken och kyrkan
men återuppstånden i England.

Edith   Englands öden i din frånvaro har varit som dina i främmande land.

Harold   Vet du vad som hände mig?

Edith   Jag vet allt genom Alred, din biktfar, som ser mig som din främsta skyddsängel.
Vi är mer än syskon, Harold, vi är mer än förlovade och mer än äkta makar.
Vi är som tvillingar, ty jag känner vad du råkar ut för i främmande land,
och när du försmäktar försmäktar jag än mera.

Jag höll på att dö medan hertig Vilhelm utsatte dig för andlig tortyr.

Och landet vrider sig i plågor med dina egna. Edvard har plötsligt blivit tjugo gånger äldre och mer pessimistisk, och i norr har Derby, Lincoln, York och Nottingham rest upprorsfanan och fördrivit din broder Torstig: ingen vet var han finns.

Harold Är det Elgars söner som nu kräver Mercias frigörelse igen?

Edith Det verkar så.

Harold Det ante mig. Men jag har kommit hem för att stanna. Alla världens fador skall hädanefter vara utestängda från våra brittiska öar så länge jag lever. Kan konungen se mig?

Edith Han väntar på dig.

Harold Han får inte vänta.

(går in i tronsalen och faller på knä för den gamle sjuke konungen.)

Edvard Är det Harold? Du kommer i sista minuten lagom för att se mig dö och England gå under.

Harold Min fader och konung, ännu kan arvet räddas.

Edvard Ja, du kan ju försöka rädda det. Blev du då inte klokare av ditt franska besök hos den etablerade skurkaktigheten? Lärde du dig inte där att ej mera vara idealistisk?

Harold Alla dina förutsägelser slog in, och alla dina farhågor besannades.

Edvard Ändå tycks du ännu leva. Hur kom du undan?

Harold Jag tvingades svära en ed som gav all makt över England åt Vilhelm vid din bortgång. Han påstod att du en gång lovat honom Englands tron om han skulle överleva dig.

Edvard Det var innan jag var konung och innan jag kunde Englands lagar.

Jag hade ingen rätt att lova bort en tron som jag inte ägde själv.

Men det falska och dåraktiga löftet gjorde Vilhelm storhetsvansinnig för livet och skall bli Englands eviga öde och olycka. Bli Vilhelm konung av England skall engelsmännen sedan aldrig bli kvitt det kungliga enväldet och godtycket.

Under mig var de friare än under någon annan monark. Under Vilhelm

blir de mindre fria än slavar. Och du, ädle Harold, trotsar det ödet

och kämpar för folkrätten mot en historia som inte tillåtit någon folkrätt på tusen år.

Endast på Island är folk fria idag, ty där har de ingen konung.

Lova mig bara en sak, Harold.

Harold Vad som helst.

Edvard Om du lyckas besegra dåren Vilhelm, så låt aldrig kröna dig till konung.

Slå vakt om folkrätten och tinget i stället, ty den dagen skall komma

då människor skall göra sig fria igen. Och då skall de förbanna alla konungar och endast minnas dem som gav dem deras frihet. Jag tror att Island visar vägen

för framtidens civilisation. Där endast är ordet fritt idag. Överallt annars

är det censurerat och belastat med kyrkans och politikens mäktiga fjättrar, som inte tillåter några diskussioner.

Jag har talat. Gå nu till ditt värv. Så fort rebellerna i Mercia får höra

att du har kommit tillbaka skall du se att alla deras uppror kommer av sig,

ty din frihet allenast är större än deras. Endast du kan ge dem en större frihet än de själva.

Ty de vet, att du står för den heliga rätt, som i den mänskliga rättvisans namn skall trotsa och krossa all kyrklig världslighet och all världslig politik.

Vilhelm av Normandie är en galning som inte fattar vad det är han trotsar när han vill beröva England dess frihet. Han sätter därmed stopp för en för mänskligheten gynnsam utveckling som skulle ha frälst hela världen.

Men även om han lyckas skall han inte hålla stånd. Förr eller senare skall folkrätten ändå bryta alla fördämningar och spola all maktfullkomlighet rakt ut i havet, var alla konungar och påvar skall sjunka som stenar och aldrig hämtas upp till ytan igen.

Harold Min konung, era drömmar och visioner låter nästan självdestruktiva i sin défaitism.

Edvard Den ende som är självdestruktiv är Vilhelm av Normandie, som tror att han kan vinna något med våld. Med våld kan man endast förlora vad man än företar sig.

Det är vad hela världen måste lära sig. Men den har inte lärt sig det på tusen år, och den skall icke lära sig det på tusen år till.

Ännu skall du ej få se en gammal konung dö, men när du kommer tillbaka från Mercia skall du få se det. Gå nu ut och mottag folkets hyllningar.

Håkan (inträder) Representanter för folket väntar på att få avgöra tronföljdsfrågan med Harold.

Edvard Vilka är de?

Håkan Ärkebiskop Alred av York samt alla rikets främsta folkledare.

Edvard Gå ut till dem, Harold, och tala ut med dem, men lämna mig från och med nu utanför politiken. Jag vill inte mera ha med den att göra. Gör vad ni vill med landet, men håll mig utanför. Englands verkliga styresman har aldrig varit jag eller någon annan mäktig konung, utan Gud allenast bestämmer allt. Jag lägger nu mitt och Englands öde i hans händer. Avstyr det om ni kan. (*retirerar*)

Harold Låt folkets representanter träda in, Håkan.

(*Håkan släpper in ett sällskap utgörande av höga feodalherrar och präster med Yorks ärkebiskop Alred i täten.*)

Alred Pådrivna av landets och tidens oro har vi kommit hit för att välja oss en konung efter Edvard, vars hälsa numera endast kan försämrats och ej längre kan förbättras. Riket är i upplösning, och från utlandet hotar oss främmande herrar. Jarl Harold Godwinson har varit på besök i Europa och stiftat bekantskap med deras avsikter och knep. Ni känner alla till den ed som han tvingades svära under skräckinjagande påtryckningar. Hertig Vilhelm av Normandie gör anspråk på vårt land och ämnar komma hit och hämta det. Vad en kris som denna kräver är en handlingskraftig konung. Har vi någon annan att välja än Harold?

Harold Mina vänner, jag vill komma med alla invändningar som kan göras. Den laglige arvtagaren till Englands tron är inte jag eller Vilhelm utan Athelings son Edgar av Cedrics hus. Den ed som jag tvingades svära i Normandie och som enligt Europas sätt att se på saken binder mig till att hjälpa Vilhelm bli konung av England gör det olämpligt att jag väljs till konung, då det skulle tas som en utmaning mot hela Europa och kyrkan. Sedan vet jag att inte alla män i landet hyllar mig. I Mercia är Elgars söners parti starkare än mitt.

Alred Dessa tre invändningar är förvisso befogade, men vi har redan tänkt över dem. Athelings son Edgar är oduglig som konung, och det vet du: han har varken vett eller mognad och kommer aldrig att bli något. Han kan inte ens regera sig själv. Det är tragiskt men det är så. Han och hertig Vilhelms son Rufus kan ta varandra i handen som lika omöjliga barn.
en gammal hövding

Till din andra invändning, Harold Godwinson, vill jag svara, att just emedan ditt krönande till konung skulle vara en sådan utmaning för Vilhelm och hans busar är du den mest lämpliga. Att du valdes till konung av folket skulle visa för Vilhelm hur vi föraktar alla hans knep och oegentligheter. Vi vill att han skall känna sig som den brottsling han är, och det kan han endast göra om vi i folkrättens namn väljer dig och ingen annan till vår konung fastän vi känner till eden du svor honom.

Harold Ni bedömer Vilhelm fel om ni tror honom mäktig till ånger och känslor.

Alred Och till det tredje vill jag säga det, att med dig som konung skall Mercia lägga ner vapnen. Du behöver inte ens sätta dig till häst. De minns dig, och det räcker med att vi talar dem till rätta. Det blir en diplomatisk bagatell med dig som etablerad konung.

den gamle hövdingen Hell, Harold Godwinson, engelsmännens konung!

de andra Hell, Harold Godwinson!

Alred Du ser, Harold, att du har ingen emot dig. Riket är i fara, och därför är alla med dig till sista man. Endast ett ber vi dig om.

Harold Vad då?

Alred Gör upp med din broder Torstig. Han är nu i Oxford, och han är den ende i hela landet som vi inte är säkra på.

Vi vet att han har haft förbindelser med Harald Hårdråde i Norge och Vilhelm i Normandie.

Harold Misstänks han för landsförräderi?

Alred Inte ännu, ty ännu har han inte begått det. Men han känner sig misslyckad efter att Mercia reste sig mot hans ledning. En man som känner sig misslyckad kan begå vilka dårskaper som helst för att hävda sin förtvivlan.

Harold Lämna Torstig åt mig.

Alred En sak till.

Harold Nå?

Alred En folkvald kung måste för allas bästa följa sina hövdingars, folkrepresentanters och prästers råd vilka dessa än må vara. Förbinder du dig vid denna plikt, att alltid vara oss lydig?

Harold Naturligtvis.

Alred Gott. Mina herrar, jag tror vi kan vara nöjda. (*De avlägsnar sig under bugningar.*)

Håkan Nå, Harold, saken tycks nu vara klar.

Harold Ja. Nu är det bara att invänta Vilhelms krigsförklaring och mobilisera.

Håkan Och Torstig?

Harold Jag fruktar att han kan bli oss en värre vederdeloman än Vilhelm av Normandie.

Scen 2. Edwards dödsbädd.

Aftonen 5 januari 1066. Westminster Abbey, "The Painted Chamber".

Edvard ligger i en stor säng upphöjd på en plattform med röd sänghimmel.

Vid fotändan står Harold, vid vänstra sidan drottning Edith, Harolds syster, vid högra sidan ärkebiskop Alred och den unge abboten av Westminster, Stigand. Uppe på plattformen står även alla rikets hövdingar inklusive Harolds bror Gurth.

Konungen vaknar till omsider och fångar drottningen med blicken.

Edvard Alltid lika god och skön. Min ljuva maka. Tro ej att jag icke kände kärlek för dig.

Där, på andra sidan, skall vi bli förenade som aldrig här.

Drottningen (gråter) Att vara gift med ett helgon var för mig en större fröjd än att få ha en make.

Alred Han har vaknat till.

en hövding Tala till honom, Alred. Vi saknar bara hans eget utlåtande i tronföljdsfrågan. Få den bekräftad.

Stigand (stiger fram) Min konung, vem rekommenderar du själv till din tronföljare?

Alla har fått yttra sig i den frågan utom du. Vi saknar ditt sista avgörande konungssord.

hövdingarna (sinsemellan) Han måste säga Harold.

Alred Betänk, min konung, att Athelingarnas son Edgar är alltför ung och svag.
(Edvard nickar instämmande.)

en normandisk präst Om din egen linje alltså utslocknar, vem kan då bättre inleda en ny än din kusin Vilhelm, hertigen av Normandie?

hövdingarna (sinsemellan) Aldrig! Kör ut den prästen! En utlänning? Aldrig!
(Harold rodnar och sätter sin hand på sitt svärdsfäste men säger intet.)

Edvard (efter en stund) Jag ser att era hjärtan är med Harold. Ske alltså!
(Han somnar in som om han vore död.)

En läkare tränger sig fram när drottningen börjar böla.)

Läkaren Luft! Ge honom luft! Låt honom få andas!

(Hövdingarna drar sig undan, läkaren öppnar den döendes krage,

denne visar sig flämta ännu, Harold drar sig upp mot konungens huvudända.)

Edvard (reser sig plötsligt upp från sängen på armbågarna och talar högt:)

O Gud! *(Alla elektrifieras.)* O Gud! Om denna syn är sann, låt mig få ge den uttryck innan den försvinner!

(Han stirrar framför sig. Efter en stirrig paus:)

Det var vid floden Seine för ett och trettio år sedan som jag såg två munkar, vilka profeterade att stora sorger skulle drabba England. Nu ser jag dem igen!

(Stor uppståndelse och förundran i katedralen. Efter en paus:)

Så sade de vid Seine: "När du är död skall Herren prisge England åt fientliga arméer, och allt skall bli ruin och blod och ont elände." Jag sade då: "Kan ingenting avstyra katastrofen? Mänskorna i Nineve förmådde dock att blidka Gud och Jona."

Deras svar var: "Ingenting kan rädda England från den katastrofen, men när Livets Träd blir klivet i två delar, och den ena ger sig bort från stammen

för att söka rötterna och finner dem och spricker ut i grönan blom och avger mycken frukt,
då skall förbannelsen ej längre plåga England." Så sade de, och nu ser jag dem här
framför mig och bekräfta profetians kommande uppfyllelse!

*(Edvard tystnar, men hans visioner tycks fortsätta, ty han sträcker långsamt ut ena armen
liksom för att med handen be en syn att försvinna, i det att han med smärta ropar:)*

Sanguelac! Sanguelac! Jag ser Blodssjön! Herren drar sitt svärd och kommer ner från
bergen! Han kommer som en stridsman med sin panna missnöjt rynkad för att strida!

Mörker stiger upp från jorden var han sätter sina fötter!

(med sina sista krafter) Blodet flyter fram ur jorden för att bilda Sanguelac!

(Han dör. Harold fångar hans fallande kroppshyddan i sina armar.)

Alred (med andakt) Konungen är död. Leve konungen.

de andra (mumlar) Konungen är död. Leve konungen.

Stigand (med ett skevt leende) Män, ni fruktar väl inte en sjuk gammal gubbes drömmar?

(I allas ansikten, utom i Alreds och Harolds, blir fruktan endast tydligare förnimbar.)

Scen 3. Normandie.

Vilhelm Vem är han?

tjänaren Jag vet inte, men han ser ut som en vild saxare. Han ville inte säga sitt namn.

"Säg din herre blott," sade han, "att jag kommer med en konungakrona åt honom."

Vilhelm Släpp in honom. *(Tjänaren släpper in Torstig.)*

Min svåger! Vad har hänt? Varför kommer du ensam hit?

Torstig Hell dig, Vilhelm den förste, konung av England! Edvard Bekännaren har dött,
och din frände Harold Godwinson har usurperat tronen.

Vilhelm Vad menar du?

Torstig Min broder är nu engelsmännens konung, tills du tar makten ifrån honom.

Vilhelm Nej. En sådan fräckhet är inte möjlig.

Torstig Den är ett faktum.

Vilhelm Och du, hans broder, kommer hit och förråder honom?

Torstig Din hustru och min hustru är systrar och arvtagare till Alfred den Store.

Vilhelm Där sade du rätt. Men vem bragte Harold till ett sådant förräderi
efter de heliga eder han svor mig?

Torstig Han själv allenast, hans ambitioner och hans maktfullkomlighet.

Vilhelm Han krönte sig själv?

Torstig Över Edvard Bekännarens döda kropp.

Vilhelm Visste Edvard om att Harold tänkte göra sig till kung efter honom?

Torstig Ja.

Vilhelm Och Edvard lät det ske trots sina trettioåriga löften till mig?

Torstig Gubben resignerade och ville inte befatta sig med saken.

Vilhelm Jaså, så ligger det till! Harold, för dig är alltså ingenting heligt

och allra minst kyrkan och alla de heliga döda! Den heligaste av alla eder svor du blott för att komma billigt undan! Vilken realpolitiker! Torstig! Gå ut i salen bredvid, stanna där tills jag ber dig komma in igen, och säg till Mallet de Graville att komma in till mig. (*Torstig går.*)

Det trodde jag inte om dig, Harold, att du skulle vara listigare än jag.

Alla mina lister och intriger vid ditt gästspel här hjälpte alltså ingenting mot din brittiska envishet. Och med dig som konung är England en stark fästning, som jag knappast kan vigla upp många franska baroner emot. (*Graville kommer in.*)

Graville, Harold Godwinsons bror meddelar mig att Edvard är död och att Harold egenmäktigt gjort sig till konung i hans ställe och således brutit sin heliga trohetsed till mig. Varför tror du hans yngre bror vill förråda honom?

Graville Den gode Torstig är känd för sina brutala metoder i politiken.

Han var jarl i norra England under kung Edvard och visade sig omöjlig som politiker. Han fick hela folket emot sig. De fördrev honom, och han vill nu ha något i gengäld för den makt som han förlorat. Med att skänka England åt er tror han sig kunna få den ställning som er närmaste man som Harold har förverkat.

Vilhelm Det är således hans motiv: snöd vinning, som alla andras. Alla förråder varandra för maktens skull. Jag förrådade Harold som gäst, Harold har nu betalat den skulden, folket svek Torstig, och därför sviker Torstig Harold och England.

Sedan har han bara kvar att förråda även oss.

Graville Bara det att Torstig så snabbt meddelat oss vad som hänt i England är en ovärderlig politisk tjänst, som måste belönas. Ju förr vi handlar nu, desto bättre. Ni måste mobilisera omedelbart.

Vilhelm Du ber mig att genast gå ut till mina baroner och säga: hissa era segel, för vi ska erövra England! Tror du det är så enkelt? Jag tror mig nu känna vår vän Harold. Han ger sig aldrig, och hans engelsmän är likadana. En invasion och ett krig på bortaplan har små chanser att lyckas med Harold väl förberedd och med hela sin vilda allmoge i full beredskap. Mina baroner kommer att kalla ett dylikt företag för vanvett och genast svika mig.

Graville Er svåger Torstig lär ha goda förbindelser med Norge och Danmark.

Vilhelm Just det. Gå och hämta Torstig tillbaka. (*Graville går och hämtar Torstig.*)

Mitt första knivhugg i din rygg, Harold, misslyckades. Mitt nästa knivhugg skall ej blott träffa dig i ryggen utan hela England. (*Graville och Torstig inkommer.*)

Min svåger, vi måste förklara krig mot England, men ett krig mot England kan vi endast vinna om vi utkämpar det på två fronter. Du får härmed i uppdrag av mig att få Danmarks kung Sven och Norges kung Harald att angripa England före oss.

Säg till Sven och Harald, att deras chans att återerövra England är nu, då normandiska hundar biter henne i tårna. England skall inte ha någon chans mot dem.

Vad tror du om det?

Torstig Jag tror inte att Danmark ställer upp, men Harald Hårdråde kan man få med på vilka äventyr som helst.

Vilhelm Jag ber dig dock att även försöka med Danmark. Ju fler som anfaller England samtidigt, desto större är chanserna till att vi får henne på fall.

Torstig Jag kan garantera att vi åtminstone blir två nationer mot en.

Vilhelm Tre minst i så fall.

Torstig Vilken är den tredje?

Vilhelm Den största och rikaste stormakten i hela världen.

Torstig (*förstår inte*) Jag förstår inte.

Vilhelm Kyrkan skall betala kalaset, legalisera slakten av England och legalisera den kätterska nationens förintelse. Eller hur, Mallet de Graville?

Graville Jag råder er dock att först försäkra er om att ha rätten på er sida med att sända Harold ett fredligt ultimatum. Ni bör ge honom en fredlig chans, även om han måste svara nej. Svarar han nej måste Vatikanen förbanna honom och välsigna er, och då skall hela Europa hjälpa oss med invasionen.

Ty England är rikt och värt en plundring. Det vet kyrkan och hela Europa.

Vilhelm Tur att jag har dig, Graville. Annars skulle jag ha blivit lika hederlig, rättfram, öppen, sårbar och tragisk som min stackars kusin Harold Godwinson.

Scen 4. Norge.

En öppen terrass med underbar vårutsikt över en fjord.

Harald Hårdråde Min vän, du frestar mig. Jag är inte övertygad. Du har inte sagt mig allt. Jag är inte så dum som du tror. Något säger mig att du inte har rent mjöl i påsen.

Jag har kämpat mig genom hela världen i eviga krig blott för den ställning som jag har nu som odisputabel härskare av Norge efter min fallne broder martyrkonungen Olav den Helige.

När han föll vid Stiklastad var jag femton år gammal och fick lika många sår i den striden som han själv. I Det Heliga Landet segrade jag vid aderton slag över muslimerna och hörde till de första skandinaver som fick skåda Jerusalem. Jag befäste kejsarens makt i Konstantinopel med att utveckla väringarnas regemente till en oövervinnelig enhet i disciplin och färdighet, och först efter det var jag fri att återvända till Norge.

Jag har kämpat i Ryssland, på Medelhavet, på Sicilien och i Palestina blott för Norge och för att leva upp till min store broders exempel. Det förslag som du lockar mig med nu inger mig känslan att allt vad jag gjort för Norge var bortkastat.

Torstig Inte så, min konung. Nu först börjar din karriär. Du ensam är värdig att härska över såväl Danmark och England som Norge. Du ensam kan överträffa Knut den Store i väldighet, visdom och makt. Du ensam är mogen för uppgiften.

Kung Sven av Danmark, som jag träffade innan jag kom hit, är en bekväm goddagspilt som bara vill ägna sig åt sina ovanor. Han är nästan inte ens värd att besegras och sparkas i baken ut ur landet. Hans förfäder förtryckte Norge, nu är det Norges tur att vedergälla Danmark.

Harald Du har rätt i att Danmark knappt förtjänar att slås ut som lastbar nation. Men Harold Godwinson har gjort mig intet ont, och jag respekterar honom.

Torstig Ändå består hela västra Englands befolkning av ättlingar till nordiska vikingar, och i dem skulle du få ett stöd som omedelbart skulle ge hela England i din hand. Knut den Stores välde och arv väntar på dig i England.

Harald Och varför vill du förråda Vilhelm av Normandie?

Torstig Han har ingen rätt till England. Om han erövrar England kommer det att innebära århundraden av utländskt och kyrkligt förtryck och utsugning av en ädel och fri nation. Jag är Haralds broder, och även om jag inte anser honom ha rätt att kalla sig Englands konung så är jag engelsman liksom han. Om ingenting hindrar Vilhelm av Normandie kommer han att erövra, krossa och döda England och där befästa sin makt. Jag erbjuder dig chansen att hinna före. Du har större rätt till Englands rike än Vilhelm, som bara är en hertig och egentligen lyder under Frankrikes kung.

Harald Du frestar mig svårt. Jag har alltid segrat hittills, och svåra har mina ansträngningar varit för att nå den topp som jag befinner mig på nu. Men du visar mig en högre topp. Skall jag då riskera att förlora allt för en extra tugga? Tror du ej att din broder kan försvara sitt land mot norska inkräktare?

Torstig England är bankrutt och kan ej försvara sig. Där finns ingen fästning och ingen riktig armé, och ingen väntar en norsk invasion från norr. Edvard Bekännaren har slösat bort landets ekonomi på religiöst bjäfs, varför kyrkan är rikast i landet och kontrollerar en tredjedel av det, och den rasar som ett korthus inför kriget och våldet. Du har ingenting att förlora och allt att vinna.

Harald Hurdan är min namne Harold i krig?

Torstig Beslutsam men tveksam, energisk men långsam, djärv men tankfull, säker på sin sak men försiktig, storsint men naiv.

Harald Och han väntar en invasion från söder?

Torstig Vilhelms krigsförklaring borde nå honom när som helst.

Harald Det skulle kanske kunna bli kronan på alla vikingars verk: ett förenat Norden med hela Skandinavien och de brittiska öarna under min spira som en fortsättning av Olav den Heliges verk. Allt hänger på Harold Godwinson. Om han kan försvara sig faller allting och jag också med Norge. Om vi kan besegra honom skall hela Europa darra inför nordmännens slutgiltiga överväldigande stormakt. Då skall inga kejsare vara något mot Norges kung.

Torstig Du har allt att vinna och inget att förlora.

Harald Vad var det Einar Tambarskälver sade till Olav Tryggvason i slaget vid Svolder för nu 66 år sedan? "Hellre lyssna till den sträng som brast än aldrig spänna en båge." Det är vikingarnas storhet och tragedi. Må det bära eller falla. Ditt äventyr lockar mig, Torstig, infernaliske frestare! Jag kan ej motstå företagets obegränsade möjligheter. Men jag undrar om du själv vet vad du egentligen gör.

Torstig Jag är liksom du själv berusad av de obegränsade möjligheter som företaget kan öppna.

Harald Och du vill inte bara ha makt?

Torstig Jag föraktar all makt i världen,

men en dåre är den som ej använder sig av den när han kan.

Harald Du har rätt. Makt är livets mest manliga och spännande sport – ingenting annat.
Om man vinner får man se till att man brukar den väl,
och om man förlorar får man se till att man blir en god förlorare.
(*Harald klappar Torstig vänskapligt, och de går in i den mörknande skymningen.*)

Scen 5. Westminster.

Harold Stig fram, munk från Normandie, och berätta för oss
vad din hertig Vilhelm har att säga!

Hugues Maigrot Så säger normandernas hövding Vilhelm, arvinge till Englands tron:
med bestörtning har han hört att du, som svurit honom trohet såsom undersåte,
krönt dig själv till monark utan någon som helst rättighet därtill i världen.

En sådan förmäthenhet måste fylla hela världen med fasa. Dock är han villig att förlåta dig
ditt livs enda misstag om du omedelbart lyder ditt samvete och fullföljer din svurna ed.

Skicka genast över din syster, så att hon må bli gift med en av hans baroner.
Uppge fästningen Dover åt honom, och marschera genast till kusten med dina arméer
för att sälla dig till hans skaror, och giv över det engelska konungaarvet åt honom,
din länsherre. Du skall då bli hans närmaste man, hans dotter skall bli din maka,
Northumberland skall bli ditt län, och helgonen skall bli dina eviga beskyddare.

Harold Jag beklagar, min vän, men min syster Thyra avled sju dagar efter att jag
valts till Englands kung: hon kan ej längre bli någons maka, då väl inte ens Vilhelm önskar
gifta sig med en grav. Själv kan jag ej heller viga mig vid hans dotter, ty du ser här bredvid
mig min redan lagvigda maka, drottning Aldyth av Wales och Mercia. Att jag svurit Vilhelm
en trohetsed är sant, men den eden tvingades jag till under hot av fängelse och död för mig
och mina bröder. Den eden har kyrkan förlåtit mig och förklarat ogiltig, med samma rätt som
en jungfrus trohetsed till sin man är ogiltig om mannen och eden icke godkänns av hennes
föräldrar. Jag tvingades svära Englands framtid åt en främling som var obekant med Englands
lagar, och det utan att England själv visste om det! Englands monarki har alltid bestått genom
folkets vilja och aldrig genom godtyckligt schackrande och manipulerande. Endast folkets rätt
kan kröna en konung av England, och den har krönt mig. Jag har ingen makt att ge bort den åt
någon annan, och om jag skulle dö skulle rätten återgå till folket och aldrig till en normand.

Maigrot I så fall, du usle bedragare, son av en niding och kyrkans förrädare,
menedare och opportunistiske manipulator, skall Vilhelm med svärd och med stål
komma hit själv och tukta din gudlöshet, krossa ditt folk och ditt övermod
och det med krigsängeln Mikael såsom sin bundsförvant!

Harold Om han så kommer med våld skall vi uppbjuda allt vårt försvar
för att stöta tillbaka hans intrång.

Maigrot Menedare! Kättare! Ärkeförrädare! Niding! Du skall bli bannlyst av påven i Rom!

Harold Gå du hädan och skria i helvetet var kanske någon vill lyssna på dig.
Här är vi knappast längre så värst intresserade. (*Munken går rasande ut.*)

Aldyth Var inte upprörd, min konung. Låt dig ej beröras av elaka människors låghet och småaktighet.

Harold Det var icke de dödas ben som gav mig skrällen i Frankrike.
Nej, det var chocken av att människor kunde vara så nedriga att tvinga någon till så gudlös ed med så heliga medel.

Aldyth Du måste nu dryfta problemet med dina soldater. Jag drar mig tillbaka.
Jag återfinns när du behöver mig var jag hör hemma: i kärlekens säng.

Harold Jag är rädd, kära drottning, att ondskan från öster för tillfället har gjort mig impotent.
Men håll dig redo när kärleken åter får andas i onskans oväders pauser.
(*Drottningen går.*)

Gurth Torstig har varit hos Vilhelm.

Harold Jag vet.

Gurth Han har även begivit sig till morbror Sven, Danmarks konung.

Harold Jag vet.

Gurth Han har bett morbror Sven att betjäna den skändlige Vilhelm mot oss.

Harold (lugnt) Ja, jag vet. Sven fick brev från mig innan vår broder kom fram.
Sven har svarat och skickat bort Torstig.

Gurth Vad svarar vår morbror?

Harold Att Vilhelm får klara sig ensam.

Gurth Han kunde ha slutit upp vid vår sida.

Harold Det har han ock indirekt gjort. Han har skickat oss femtio fartyg att bistå oss med emot främmande flottor.

Gurth Där har vi vår onkel!

Harold Men vi måste nu förbereda oss själva.

Gurth En mobilisering blir dyrbar, och du har befriat oss från många skatter.

Harold Det är inte pengar som krävs, Gurth. Vad vi behöver är endast moral.

Håkan Och den har du gett folket.

Gurth Hur har han moraliskt upprustat sitt folk?

Håkan Har du ej sett hans senaste mynt?

Gurth Nej? (*Håkan visar honom ett.*) Vad står det?

Håkan Ett enda ord: "Fred", Harold's valspråk.

Gurth Med det enda ordet skall engelska folket med tacksamhet offra sitt yttersta mynt för sin frihet.

Harold Men vi, gossar, står i vårt folks tjänst som arbetare med ett förpliktande ansvar.
Vi får icke svika. Och därför får vi från och med nu ej heller mer sova förrän vi har arbetat färdigt åt folket för freden. (*de går*)

Akt IV Scen 1. Normandie.

Maigrot Där stod jag framför honom och sade som saken var och framförde era rättmätiga krav och påminde honom om den heliga eden och allt, och de bara skrattade åt mig.

"Om han vill gifta sig med min syster, så låt honom bara komma över, så skall han få bli gift med sin grav," sade den otäcke övermodige nidingen medan han skröt med sin självpåtagna konungatitel som en annan Nero. Han var fullkomligt odräglig, och alla hans lakejer skrattade offentligt ut mig där mitt i Westminster.

Vilhelm Låt honom gå, Graville.

Graville Ni kan gå, broder Hugues Maigrot.

Maigrot Och då framförde jag minsann er krigsförklaring och det med besked så att hela Westminster darrade inför mina ord och alla uppkomlingens lakejer fick stora skälvan och kissade på sig. Jag såg allt hur det rann mellan benen på dem! Och de fick heta barnrumpor och lipsillar, bastarder och sopprötter, imbecilla idioter och gudlösa fän, jag skällde minsann ut dem med besked!

Vilhelm Kör ut honom, Graville.

Graville Hertigen sade att ni får gå.

Maigrot Så nog är de skräckslagna alltid nu när ni ska komma över och klå dem och flå dem med blotta händerna. Och sedan så....(*Graville kör ut honom.*)

Graville Ni skickade över vår sämste diplomat.

Vilhelm Det var meningen. Jag ville inte ta risken att Harold accepterade mina anbud.

Graville Maigrot ensam har lyckats beväpna hela England till tänderna, och alla Englands kuster bevakas nu dag och natt.

Vilhelm Något nytt från förrädaren Torstig?

Graville Han angrep sydkusten med dina normandiska skepp, sedan drog han österut och in i Humber var han hoppades finna sina likasinnade men misstog sig, och nu har han antagligen seglat till Skottland för att där möta Harald Hårdråde av Norge.

Vilhelm Vet England om att Hårdråde kommer?

Graville Troligen får England inte veta det förrän Hårdråde slår till och hårt.

Vilhelm Och då skall vi redan vara i Kent. Hårdråde får göra grovjobbet åt oss. Sedan kommer vi och slår ut de redan krigströtta.

Graville En utmärkt list som kommer att fungera.

Vilhelm Vi måste nu bara få våra baroner med oss. Låt oss gå till rådet.

(de gå till rådsbordet omkring vilket många normandiska adelsmän sitter.)

Graville Mina herrar, vi äger nu att besluta om kriget mot England eller inte. Vår utskickade diplomat har återkommit hem och nästan lynchats på vägen av usurpatorn och hans män. Harold's trots är ett hån mot hela kristenheten. Därför är det viktigt nu att alla samlas emot Harold.

en normand (reser sig) Och varifrån ska Vilhelm ta soldaterna? Var skall han hitta skepp? Han gav ju nästan hela vår flotta åt buckanjären Torstig, som väl aldrig kommer tillbaka med dem. Och hur många av oss här är villiga till att ställa upp på ett sådant vansinnesföretag?

en annan Inte jag.

en tredje Och inte jag.

en fjärde Man ska inte skicka ut goda pengar efter dåliga.

en femte Låt Vilhelm erövra den olycksaliga regniga ön själv! Kontinenten kommer aldrig att ha någon glädje av den.

den förste Får jag be om en omröstning! Hur många vill inte vara med i företaget? (*räknar rösterna*) Och hur många ställer upp? (*räknar*) Jag finner att två tredjedelar av rådets medlemmar är mot en invasion av England. (*sätter sig*)

Graville Mina herrar, ni ser inte ert eget bästa. Vi har skickat ett prästerligt sändebud till Rom som berättat för påven om Harold's mened, sändebudet har återkommit, och jag har här (*vecklar ut ett dokument*) påvens bannbulla över Harold och England och alla som inte hjälper till med att stjalpa den kätterska nationen. Hela Europa kommer att kräva Englands likvidering. Hela Europa kommer att sluta sig till oss för att delta i bestraffningen av England. Harold har inte en bundsförvant i hela världen, och i ryggen på honom hjälper oss dessutom Norge under befäl av den oövervinnelige konung Harald Hårdråde, broder till kyrkans eget helgon Olav den Helige.

en normand Harold har en bundsförvant: Conan av Bretagne, som gör anspråk på Normandies hertigdöme.

Graville (lugnt triumferande) Conan av Bretagne är död.

rådsherrarna (härpna) Död? Hur?

Graville Liksom sin far dog han av någon sorts förgiftning. Och hans arvtagare har sällat sig till våra bundsförvanter.

Udo av Bayeux Mina vänner, himlen själv ger oss segern i vår hand! Har ni inte sett det stora järtecknet i skyn, den ohyggliga kometen, som störtar övermodiga nationer i olycka och som förebådar stora omvälvningar i världens gång! Kometen kommenderar oss till att krossa Englands övermod! En kättare som Harold får icke leva! Han har svurit falskt vid alla heliga benknotor i hela Frankrike!

Vilhelm Mina herrar, jag lovar er rikligt byte när vi kommer till England. Det landet är många gånger större än Normandie, och dess folkmängd är mycket mindre än vår. Där är stora ägor att göra sig till herre över. Dessutom är deras försvar klent, kung Edvard utplundrade landet för att ge allting åt kyrkan, som äger en tredjedel av allt gods i England, och kyrkan är för oss. Det enda motstånd vi har att möta i England är några envisa trashankar utom Harold själv, som är den enda i England som kan slåss. Och han är förmodligen redan oskadliggjord av Harald Hårdråde när vi kommer dit.

en normand Det tål att tänka på, mina herrar. I England finns land och livsrum till förbannelse och tillräckligt mycket oexploaterade rikedomar för att varje normand i Normandie där skall kunna bli rik och bygga sig ett slott. Allt tyder på att England kan bli en lätt match.

Graville Vi har inget val, ty påven själv kommenderar oss till det. Han kallar företaget ett korståg: ett heligt krig, som det är varje kristens plikt att delta i. Och jag vet, att om detta heliga korståg lyckas, så är sedan många fler i framtiden att vänta mot andra ännu rikare länder, som till exempel Konstantinopel, Egypten och Det Heliga Landet.

Vilhelm Vi får äran att öppna en ny historisk tid på påvens enträgna befallning. Vi har ingen rätt att säga nej därtill.

Udo av Bayeux Gud vill det!

rådsherrarna (ser på varandra) Vi bordlägger frågan så länge.

en normand Här är alltför många detaljer att diskutera för att vi helhjärtat skall kunna ställa upp genast.

Vilhelm Med eller utan ert bistånd äger invasionen rum. Må den som kan med stanna hemma för att bli ett åtlöje inför hela den kristna världen. Den som stannar hemma kan räkna med att bli berövad sina titlar när vi har rott hem företaget, för vi vill inte ha några fegisar ibland oss.

Graville Omröstning!

den förste normanden (reser sig) Hur många är för? (*räknar rösterna*) Emot?

(ingen röst höjes) Jag finner att en majoritet är för företaget och att en minoritet har lagt ner sina röster. Ingen vågar längre vara emot.

Vilhelm Så skall det låta! Jag visste väl att ni skulle se ert eget bästa! Påven kommer att bli stolt över oss. Våra ben blir kanske med tiden heligare än dem som Harold svor vid. Hä-hä-hä! (*allmän muntration*)

Scen 2. Stamford Bridge nära York 25.9.1066.

Torstig Nå, Harald Hårdråde, har du någonsin sett så rädda fiender?

Harald Dessa engelsmän är verkligen ynkliga i sin litenhet och förskrämdhet. Jag tror vid min själ vi har fördrivit dem från hela ostkusten!

Torstig Vi har England i ett skruvstäd, och vi har bara att dra åt, vi från norr och Vilhelm av Normandie från söder, så krossas det fria England som en valnöt!

Harald Jag hade många onda drömmar på vägen hit, nornorna varnade mig för hav av blod och skam utan ände, och min egen helige bror Olav besökte mig.

Torstig Vad sade han?

Harald Han talade lika klart som alltid medan han levde. Han talade bara om döden. "Hur övermodigt är icke livet, och hur ödmjuk är icke döden!" sade han.

Torstig Vad sade du då?

Harald Jag förstod honom inte och vaknade. Jag beslöt mig för att inte sätta tilltro till drömmars dunkla svammelspråk utan endast koncentrera mig på verkligheten. Det har jag gjort sedan dess, och än så länge har vi knappt förlorat en enda man medan dessa tappra engelsmän flytt som harar och fallit som svimmande kvinnor.

en väpnare (in) Herre! En väldig här nalkas oss från staden York!

Harald Vänner eller fiender?

Torstig Det måste vara vänner. Harold kan inte ha hunnit få veta att vi är här ännu.

väpnaren Vi fruktar att det inte är vänner, ty de verkar ordna sig till strid emot oss.

Harald Låt oss gå ut och se efter. (*de gör så*)

Det verkar vara dina bröder anglosaxarna, jarl Torstig.

Torstig Det är otroligt men sant. Hur kan de ha kommit hit så snabbt? De måste ha marscherat från London på rekordtid, och de måste ha haft vaktposter här vid Yorkshires kust som ilat för att meddela dem på rekordtid.

Harald Där kommer en ensam man ridandes för att förhandla. Vad är det han ropar?
Torstig Han ropar "fred". Låt mig tala med honom.
Harold (på avstånd) Jag söker jarl Torstig!
Torstig Här är han! Vad vill du honom?
Harold Han erbjuds hela mitt forna jarladöme och all den ställning och gods som han ägde på Edvard Bekännarens tid, om han sluter fred med oss.
Torstig Och vad har konungen av England att erbjuda jarl Torstigs gode vän och bundsförvant kung Harald Hårdråde av Norge?
Harold Sju fot land eller så mycket mer som en grav för honom torde kräva.
Torstig Då slåss vi hellre om äran att få segra och stanna levande kvar.
Harold (efter en paus) Är det ditt sista ord?
Torstig Det är mitt sista ord, tills vi möts i striden! (*Harold rider tillbaka.*)
Harald Vem var den mannen?
Torstig Min broder Harold Godwinson av England.
Harald Han själv! Och du lät honom löpa?
Torstig Han vågade riskera livet för att ge mig en chans. Hellre ser jag att han dödar mig än att jag dödar honom. Brodermord, Harald Hårdråde, är det sista en engelsman får begå.
Harald Icke var han stor till växten, men ändå gjorde han intryck med sitt väsen. Vad skulle du kalla honom, Torstig? Tapper? Ädel? Befallande? Stolt?
Torstig Jag vet inte. Jag avundades honom alltid. Vad skulle du själv vilja kalla honom?
Harald Hederlig. (*går för att rusta sig till striden. Torstig följer efter.*)

Scen 3.

(Slaget har börjat och rasar för fullt. Stort vapenbrak och stridsgny.

Båda sidor lider stora förluster, och striden är jämn.

Plötsligt ett väldigt ångestskri bland norrmännen:)

en norrman Fallen är vår konung!
Torstig (kommer fram) Vad har hänt?
norrmannen Vår skaldekonung träffades av en pil som gick tvärs genom halsen på honom. Han fick inte ens sjunga sin dödssång. Fallen är vår store krigarkonung! Fallen är Olav den Heliges broder! Fallen är hövdingen bland alla skalder! (*går*)
Torstig Jaså, Harald bet i gräset. Men jag lever. Ännu har vi icke förlorat slaget. Kämpa på, era förbannade fähundar! Hämnas er konung, om han inte kan räddas till livet! Slåss för era egna liv och strunta i de dödas! – vem där? (*Harold visar sig för honom.*) Min broder!
Harold Torstig, min broder, rädda vad som räddas kan, och slut fred! Jag ger dig nåd.
Torstig Och norrmännen?
Harold Fritt återtåg.
Torstig Du erbjuder mig ett liv som vanärad före detta förrädare vid din sida? Du driver med mig.
Harold Det är din enda chans.

Torstig Hellre dör jag.

Harold Varför detta förtvivlade vanvettiga beslut?

Torstig För att du och hela England må följa den ärelösa Torstig ner i hans ärelösa grav!

(angriper honom. De kämpar.)

Harold Torstig, din förrädare! Du ensam har störtat din egen nation i olycka! Upphör med ditt vanvett!

Torstig Inte förrän jag får stupa för din hand. *(angriper honom)*

Harold Vad menar du?

Torstig Du slog alltid ut mig, Harold, med din överlägsna hederlighet, som alltid gick ut på att bevisa för mig hur värdelös jag var moraliskt mot dig. Jag ska tvinga dig att döda mig bara för att du ska bli lika ärelös som jag. *(angriper honom)*

Harold Jag ville dig aldrig illa.

Torstig Och jag lyckades aldrig göra dig något illa. Men nu skall jag lyckas i det att jag skall göra dig till brodermördare! *(ansätter honom)* Varför flyr du inte, broder, fegt och ärelöst som jag, när jag lämnade England?

Harold Olycklige! Du vet inte vad du gör!

Torstig Jag vet alltför väl vad jag gör. Här skall blomman av Englands kraft bita i gräset så att Vilhelm från Normandie sedan kan komma till dukat bord i London utan att någon mera kan försvara ditt älskade England!

Harold Är det vansinne eller ondska, förbannade broder?

Torstig (angriper ursinnigt) Båda!

Harold Förrädare! *(dödar honom)*

Min broder!

Torstig (ler) Jag lyckades!

Harold Ditt leende är djävulens hån av mitt liv! Min broder, varför gjorde du mig detta?

(omfamnar gråtande sin döde broder)

Give Gud att jag slipper överleva din död!

Gurth (inkommer) Min broder, vi har segrat. Norrmännen ger sig.

Harold Det är för sent.

Gurth Hur så?

Harold Se här!

Gurth Torstig!

Harold Med honom har Englands hela kraft gått förlorad.

Gurth Det är sant att vi har lidit svåra förluster, men nu kommer vikingarna aldrig mer till England. Det trehundraåriga kriget mot deras förhärjningar har nu ändats genom din slutgiltiga seger. Det har Harald Hårdrådes son kronprins Olav lovat mig.

Harold Låt norrmännen åka hem. Ingen skall bråka med dem mera. De har idag förlorat kanske den bäste av alla sina kungar, som lockades i fördärvet av en engelsk förrädare, som var din och min broder.

Gurth Grubbla inte över det, Harold.

Harold För första gången i mitt liv, Gurth, vill jag inte längre leva.

Gurth När vi firar segern i York skall du komma på bättre tankar.

Harold Jag tvivlar på det. (*ett ilbud in*) Jag känner dig. Kommer du med nyheter från Westminster?

kuriren Jag har ridit i sporrsträck nästan hela vägen och dödat tre hästar. Normanderna har landstigit vid Pevensey och förhärjar hela kusten!

Gurth Det fattades bara detta.

Harold (ser ner i marken; efter en paus) Vi har nu bara en sak att göra, Gurth.

Gurth Och det är?

Harold Vår plikt. (*sätter sig till häst*) Samla återstoden av våra lemlästade män, Gurth. Nu först har vi en fiende att möta. Här har vi bara slaktat våra vänner och för det endast blivit slaktade själva. (*rider bort*)

Gurth (för sig själv) Min broder, jag fruktar att du aldrig kommer att le igen.

Femte akten – slaget vid Hastings.

Scen 1. Vilhelms läger.

Vilhelm Jag tror bestämt att Harold försöker överraska oss. Nåväl, han har redan misslyckats. Vi har väntat på honom i dagar. Han skall finna oss redo i god ordning med järndisciplin att ta emot hans svekfullhet. Är alla skeppen förstörda, de Graville?

Graville Vartenda ett. Ingen har nu någon möjlighet att återvända till Normandie.

Vilhelm Det är bra. Det är för att alla skall fatta att vi ämnar stanna här till Domedagen. Hur tyder du våra engelska fienders manövrer, Graville?

Graville De tycks tveka och inte riktigt veta vad de skall göra, som en häst som skyggar inför elden. Jag gissar att de inte väntade att finna oss så många och väl beväpnade och väl förberedda. Och själva ser de varken särskilt många, särskilt beväpnade eller särskilt stridsdugliga ut.

Vilhelm De har förmodligen jäktat hit med ilfart från York för att försöka ta oss med överraskning utan att tänka på risken för överansträngning. Slaget vid York lär ha varit blodigt.

Graville Harald Hårdråde gjorde sitt bästa.

Vilhelm Det var synd att han inte gjorde litet till. Jag hade gärna sluppit det där hindret i vägen för min färd till London. Vad är det för en kulle som de nu tycks ha valt som bas för sin strategi?

Graville En bonde sade mig att den hette Senlac.

Vilhelm Sanguelac? Ett passande namn! Ej endast en sjö av blod men ett hav av blod för engelsmännen skall den kullen bliva! Det är dags att vi genast skrider till verket. Först skall vi göra allt för att så split i Harold's här. Skicka hit den fanatiska munken Hugues Maigrot. Han och du får gå till Harold och provocera.

Scen 2. Harold's läger.

Harold Häriifrån kan vi väl försvara oss och England. Denna kulle kan de knappast vräka ned oss från nedifrån.

Gurth En munk och en greve kommer hitåt.

Harold Nya ormtungor från Vilhelm. Skicka bort dem. Vi har ingenting att säga dem annat än med eld och vapen så länge de befinner sig beväpnade på fel sida om kanalen.

Maigrot Vi kräver att få tala med konungen.

Gurth Du kan inte bara köra bort några fredliga parlamentärer.

Harold Låt dem då säga vad de har att säga.

Maigrot Din rättmätige konung Vilhelm av Normandie erbjuder dig, jarl Harold, hela Northumberland om du följer din ed och avstår från kronan.

Harold Det har ni fått höra tidigare, att jag inte har någon rätt att skänka bort en krona vars ägare endast folket äger rätt att utse. Ni kommer hit och kränker våra lagar bara med att öppna munnen.

Maigrot Vilhelm är beredd att omedelbart segla tillbaka till Normandie med hela sin här om du, jarl Harold, låter vår helige fader i Rom, Alexander den andra, avgöra vem som har laglig rätt till tronen.

Gurth (till Harold) Vilhelm har själv låtit förstöra hela sin flotta för att ingen skall återvända.

biskop Alred (träder fram) Detta, fromme broder, äger jag att svara på. Aldrig har det någonsin tidigare sports att påven i Rom skulle ha rätt att bestämma över den engelska tronföljdsfrågan. Vi har aldrig tidigare fått någon konung av Rom, bara biskopar.

Maigrot Om ni svarar så oförskämt har jag bara en sak till att säga, att det är att påven själv låter hälsa, att du, Harold Godwinson, är förbannad och härmed exkommunicerad från hela den världsomspännande allena saliggörande kyrkan! Förbannad vare du för din meneds skull, förbannad vare den jord som ditt folk brukar för din meneds skull, och förbannad vare himlen och vädret över England för evigt för din ousäktliga meneds skull! Bannbullen från påven finns skriftlig i hertig Vilhelms läger, och han äger skyldighet att läsa upp den inför alla församlingar på denna för din skull förbannade ö! (*Harolds soldater skälver och tittar med oro och rädsla på varandra.*)

Gurth Du din förbannade hycklande pesträtta, håll du din kyrkliga pest borta från denna välsignade ö, som var ren tills du kom hit med dina lejda folkmördare till normander! Har vi inte alla just nu hört hur han kom hit och erbjöd fred och rikedomar och reträtt och allt vad vi kunde önska oss, medan han hela tiden visste, att påven redan utsett Vilhelm till oönskad konung av England, och medan han hela tiden hade den färdigt skrivna bannbullen i bakfickan, en elak skrift som formulerats av en präst i Rom som aldrig själv varit i England! Vad kan en sådan präst veta om våra lagar och kyrkliga förhållanden? Svara mig, män!

Harolds soldater Han har rätt. Påven har ingen rätt att bestämma en sådan sak. Den där munken har inte rent mjöl i påsen. Åk hem till Frankrike, munk! (*Alla blir hätska mot Maigrot, som blir rädd.*) Åk hem till dina sillar till nunnor, din impotente torsk!

Graville Herrar engelsmän, påvens förbannelse vilar över er för en enda mans skull. Avsvär er honom, och förbannelsen skall endast drabba honom. Annars skall den drabba hela ert folk och hela ert land.

Dock har Vilhelm ett sista erbjudande att komma med: låt vem som skall vara konung av England avgöras genom ett envig mellan Harold och Vilhelm! Låt en enda mans blod avgöra tvisten!

Gurth Aldrig skall ett envig få avgöra tusendens öden. Det vore en förolämpning mot vårt folk, av vilka alla har lika stor rätt att vara konung av England som du och Harold! Om saken skall avgöras genom envig, må då segraren sedan möta nästa, segraren i den striden nästa, och så vidare i all oändlighet, tills det bara finns en man kvar i England.

Graville Ni har ett besynnerligt sinne för rättvisa.

Gurth Medge att det är logiskt.

Harold Mallet de Graville, som har varit vår vän och vår gäst här i England, vilket han utnyttjat till att utspionera landet och vårt försvar på uppdrag av Vilhelm, du ser här bland oss en stor skara glada engelsmän av vilka inte en enda inte är villig att dö för sitt land i strid mot inkräktande normander. Den glada stridsviljan kan ingen ta ifrån dem annat än med döden. Hälsa Vilhelm att han får döda mig och hela mitt folk först innan han kan bli kung i England. Sedan, när han har avlivat alla engelsmän, får han vara hur mycket kung över dem han vill, om han tycker att det är roligt.

Graville Nåväl, usle usurpator, du tvingar oss alltså till krig! Du ensam gör det, menedare! Nåväl, de dödas heliga ben skall kriga emot dig! Minns det!

Maigrot Och alla helgons osynliga händer skall leda de levandes härar emot dig! Darra och bäva, du bannlyste förtappade menedare!

(Graville och Maigrot går snabbt därifrån.)

Gurth Dra åt skogen, era kråkskrämmor!

Håkan Så talar dåliga förlorare.

Harold Och vi skall icke förvärra saken med att spilla mera ord på dem. Mina bröder, denna kraftmätning gäller mycket mer än bara Englands krona.

Gurth Den gäller också Englands framtid.

Harold Men framför allt är det som vi försvarar människans rätt till frihet, självständighet och människovärde.

Gurth (antyder normanderna) Sådant existerar inte för dem.

Harold Därför är det nu vår plikt och chans att undervisa dem däri.

Scen 3. 14 oktober 1066.

Vilhelm (talar till sina män) Mina herrar, jag har inte fört er hit över havet bara för min egen skull. Mina vinster här blir era vinster. Om jag lyckas erövra landet får ni dela på det. Det enda jag kräver av er här idag är att ni skall göra ert yttersta i striden, och all flykt och vila är förbjuden. Den som jag ser vila eller visa ryggen skall sanna mina ord bli lika mycket föremål för min hämnd som de engelska uslingarna där borta. Och det är

allas er plikt att hämnas på dem lika mycket som jag! Ni har alla danska förfäder, som har stupat här för deras motsträviga svärd, som inte har känt till deras eget bästa. De slåss mot er bara av dumhet; må de sota för den dumdristigheten! Ni fransmän av er vet vilka mähän som väntar där borta: aldrig ens i någon god sak har engelsmännen någonsin haft framgång i krig. Våra förfäder danskarna slog ner dem som gräs. Är vi sämre än våra förfäder, och är jag mindre värdig än Knut den Store? Det är vår plikt att slakta ner det där patrasket som står oss i vägen där borta, och det är min personliga plikt att slakta ner den fähunden Harold Godwinson, vars familj mördade den siste engelske kungens enda broder Alfred för att själva tillskansa sig makten. Och framför allt: kyrkan är med oss och välsignar oss i vårt företag! Hur kan vi misslyckas i vårt heliga korståg när den ofelbara kyrkan själv befäller oss att segra i vår rättvisa sak? Ärorika skall vi segra, men de mest ärorika i vår skara blir de som skall falla för vår sak. De skall få ut den lön i himmelen som de överlevande segrarna skall hämta ut ur detta rika lands skattkistor!

alla hans män Hurra!

Harold (talar till sina män) Mina vänner, vårt värv idag är att slåss för vår frihet. Det blir icke en lätt sak, det blir vårt livs digraste arbete, ty motståndaren är talrik, väl rustad och väl trimmad. Vi slåss för vår mänsklighet mot maskiner. Och redan har dessa invasions-bärsärkar sinsemellan delat upp ert land mellan sig. De har kommit hit för att ta ifrån oss vårt land, vår kultur, våra traditioner och vår identitet. De har kommit hit för att göra sig själva till våra herrar och kommendera oss till vad vi icke vill, för att ge oss en annan lag att följa än vår egen och för att ge oss ett annat språk att tala än vårt modersmål. Hur mycket makt, pengar och egendom normanden Vilhelm än har lovat åt sina soldater, så är det som jag har att lova er mera värt mödan i längden att kämpa för: frihet, lag och rätt och den jord som tillhört våra fäder. Ni har alla hört talas om vilka betryck vi led under när danerna kom. Nu är danerna här igen för att inleda samma förtryck igen fast värre, ty nu kommer de inte bara med sina fogdar och bärsärkar utan dessutom med sina franska präster, som kommer för att behandla oss som om vi vore hedningar. Vidskepelse vill de införa i stället för sunt förnuft, dogmer och ofelbarhet vill de etablera i stället för folkrätt och traditioner, de kommer för att i kyrkans förklädnad våldtaga våra hustrur och främtaga oss våra barn. Det kan vi icke acceptera. Varje tum som vi eventuellt viker tillbaka från idag av detta slagfältet är en eftergift av det land, som tillhör oss, till roffaren. Vi måste därför anstränga oss mera idag än vad vi gjorde vid York: då kämpade vi mot våra jämlingar; här får vi slåss direkt mot ondskan. Vad som var en sport vid York blir här ett blodigt allvar utan gränser då hela vårt folks liv, framtid och frihet står på spel. Vi kan icke låta vår suveränitet gå oss hur händerna! Självs skall jag slåss hårdast av er alla, var våra linjer än sviktat skall jag dyka upp och hålla samman dem, var vi blir hårdast ansatta skall jag vara med er, och var ni än stupar skall jag egga upp er till nytt liv. Vi får icke dö idag! Vi får bara kämpa för livet.

Jag har talat. (*Hans soldater hurrar.*)

Gurth Du ser dystert ut, broder.

Harold Syns det?

Gurth Alltför väl.

Harold Det var inte meningen. Nå, *de* såg det i alla fall inte.

Gurth Jag hoppas det. Men vad trycker dig?

Harold Min broder, sanningen. Jag har redan varit kung för länge, när jag av mina erfarenheter som konung redan vet, att i varje konflikt måste alltid ondskan segra.

Gurth Så får du inte säga.

Harold Den måste segra för att dess fåfänga skall bli uppenbar, ty alla konflikter är fåfängans narrspel, och ondskan är fåfängans konung. I sin fåfänga är ondskan dock endast ett nödvändigt ont i sin seger som alltid är tillfällig. I alla konflikter blir offret, den goda förloraren, alltid den slutgiltiga segraren, men det kan ta sekler mellan gravläggningen och uppståndelsen.

Gurth Min broder, det vet du, att i denna nations och folks hjärta har du redan segrat och skall du alltid segra vad som än händer idag.

Harold Tack, min broder.

(Ett rop: normanderna anfaller! och slaget börjar.)

Mörker – krigslarm. Plötsligt ett rop: "Hertigen är död!"

Kaos bland normander och fransmän. Flykt och panik griper omkring sig.)

Scen 4. Mitt i slagets gyttja.

Vilhelm (utan häst och utan hjälm, smutsig och blodig, springer omkring bland de sina)

Jag lever, era dönickar! Här ser ni en som aldrig har förlåtit en fegis! Flyr ni, så ska jag slakta er hårdare än engelsmännen! Vänd om, för fan! Stå kvar och slåss!

några soldater Han lever.

Andra (budet sprider sig) Han lever. *(de flyende börjar vända)*

Graville Det gläder mig att se er än vid liv.

Vilhelm De Graville, ser du där borta? Engelsmännen har försökt kringvärva oss men därmed blottat sin högra flank. Nu har vi chansen. Kan vi sätta oss fast där vid befästningarna i väster har vi dem i vårt grepp. Till verket, de Graville! Rid till Fitz Osborne och kommendera honom till anfall med kavalleriet! *(de Graville rider bort)*

Nu, England, är din sista stund kommen! Du har sträckt ut din högra arm för långt, så att vi nu kan skilja den från bålen! Med kavalleriet som murbräcka och språngbräda skall nu en ny regim göra entré i historien för att etablera sig för evigt!

Scen 5. Engelsmännens linjer.

Harold Vi har klarat oss bra hittills. Det gäller bara att hålla stånd och avstå från allt anfall.

Om vi förföljer de flyende splittrar vi våra etablerade ställningars fördelar.

Håkan (ser några bedjande kvinnor) Där väntar de våras hustrur på att få välkomna de överlevande segrarna tillbaka.

Harold Eller på att få gå ut och söka dem bland liken. Eller på att få våldtas av andra segrare än deras män. Har du tänkt på en sak, Håkan?

Håkan Vad då?

Harold Om vi faller, vem skall då få lov att gråta över oss?

Håkan Ingen. Och förbannade av kyrkan som vi är skall inte ens historien få göra det. Den ska kanske stryka ett streck över att det någonsin har funnits engelsmän. Men se, det normandiska rytteriet slås tillbaka. Vi håller våra ställningar.

Harold (skriker) Stanna var ni är, män! Förfölj dem inte! Reparera era befästningar i stället medans tid är! Det kommer nya attacker!

(vanlig samtalston) Vet du, Håkan, vad det är för dag idag?

Håkan Nej?

Harold Det är min födelsedag. Den har alltid hittills varit min lyckas dag. Så länge jag levat har jag ännu aldrig misslyckats med något. Om Gud vill blir även denna dag framgångsrik.

Håkan Sällsamt.

Harold Vad då?

Håkan Jag råkar veta, att den 14 oktober också är Vilhelms födelsedag.

Harold Vad säger du!

Håkan Vad kan det betyda astrologiskt, att två hövdingar födda på samma dag möts i fältslag på just den dagen?

Harold Dina ord drabbar mig som dolkstyng i mitt innersta.

Håkan Hur så?

Harold Jag minns en gammal dröm. Två stjärnor såg jag uppträda tillsammans på himmelen. Den ena var blek men stadig medan den andra var stark och orolig. "Där är din stjärna," sade man till mig om den mer avlägsna stjärnan, medan en röst sade om den starkare: "Se stjärnan som lyste över segrarens vagg!" Och den starkare stjärnans strålgans tilltog tills den helt undanskymde den mer försynta och försiktiga stjärnan. Så slutade drömmen.

Håkan, jag är rädd för att drömmen slutar här medan en vidrig verklighet tar sin början i stället.

Håkan Också Edvard Bekännaren hade liknande visioner. Skall du då bli som han? Nej, Harold, det är vårt privilegium att hellre dö för våra drömmar än acceptera en verklighet som utesluter drömmar.

Harold Ja, Håkan, ty drömmarna finns alltid, men verkligheten består aldrig. Även om vi dör skall våra drömmar bestå. De dödas drömmar har större makt än de dödas ben.

Håkan Till verket! *(De fortsätter striden.)*

Scen 6. Hos normanderna.

en soldat Vi klarar inte detta.

en annan Vi har inte lyckats inta en enda av fiendens ställningar, och snart är det afton.

den första Hertigen är sårad och har fått tre hästar dödade under sig.

en annan Vad fan gav vi oss egentligen hit för? Här får vi bara fan och får kanske inte ens leva för att tala om det.

Udo av Bayeux Vad nu, mina heliga bröder? Överge hertigen om ni vill, men svik ej den Herre som är mer än människan! Detta är ett heligt korståg predikat av påven, och den som sviker dess heliga sak är en avfälling som måste kastas i helvetet! Än är inte dagen slut! Än är inte hertigens och kyrkans reserver slut!

(leder en ny attack)

den förste soldaten Präster är värre mördare än någon bödel.

den andre När de predikar krig blir det alltid världskrig, och de enda som klarar sig genom sådana krig är de själva.

en tredje Det verkar nästan som om biskoparna gjorde det bara för att de tycker det är roligt att genomföra och delta i denna skenande häxdans mot världens undergång.

den andre Allmän självdestruktivitet bara för prästernas nöjes skull. Som celibatister har de ju inget annat roligt att hänge sig åt.

den förste Och vi får betala med våra liv. Det är nästan orättvist.

den andre Men vi har ingenting att förlora. Nu rycker Normandie framåt igen, så låt oss bara följa med strömmen.

den förste Ja, vi har väl inget annat val. *(följer biskopen)*

Scen 7. Hos engelsmännen.

Harold Nu ger normanderna sitt yttersta när dagen börjar närma sig sitt slut.

Håkan De angriper nu med sina sista reserver och sin yttersta förtvivlan. Harold, jag måste nu bli din sköldman, ty du behöver båda händerna för att svinga din yxa, och du är den siste av oss som får falla. England faller icke förrän med dig.

Harold Jag önskade hellre att du om någon fick överleva mig. Men vad är livet värt för de överlevande om denna dag ger oss nederlag? Lyckliga i så fall de som får dö.

Håkan De angriper i tusenden.

Harold (tar ett fast grepp om slagyxan) Nu, mina armar, måste ni hålla bättre än Moses armar under kampen mot egyptierna!

(stort krigslarm, scenen läggs i mörker)

Scen 8. Hos normanderna.

Vilhelm Skjut inte på dem! Ser ni inte hur era pilar bara studsar ifrån deras skyddsvärn?

Skjut i luften i stället, och låt pilarna träffa dem bakom deras murar från himmelen! Så här! *(Skjuter en pil i luften, den träffar en engelsman från ovan.)*

Låt Godwinsons standar där borta vara ert riktmärke! Snart är de maktlösa när de inför himmelens pilskurar måste vända sina sköldar uppåt medan vi hugger dem från sidan!

Scen 9. Hos engelsmännen.

Gurth Normanderna har uppfunnit en ny krigföring.

Håkan Vi är maktlösa. I den stund vi vänder blicken uppåt träffas vi av pilar i ansiktet. Vi kan inte skydda oss mot både himlen och jorden!

Harold Håll ut, mina män! Håller ni bara ut till skymningen är vi räddade! Vi får inte svika nu när vi klarat oss så bra hela dagen!

Gurth Håll ut, tappra karlar!

Håkan Hjälarna håller inte mot pilspetsarna. Mot pilar hjälper inga stridsyxor.

Harold För Englands frihet och fred! Ännu kan allting räddas! Bara håll ut, bit ihop tänderna, och försvara era fäders fria jord!

Håkan Harold! Se upp! Akta huvudet!

Harold Vad då? *(Ser upp och får en pil rakt i ögat.)*

Min broder! Nu är du hämnad! *(faller)*

Håkan Slaget är förlorat.

Gurth Låt oss skydda hans kropp med våra egna döda kroppar, när de faller.

Håkan Nej, vi ska gömma honom bättre än så. Här finns många döda kroppar. Ingen skall någonsin få veta var hans kropp är bland alla de andra.

(berövar Harold allt som kan skilja honom från vanliga döda soldater.)

Gurth Vi faller med honom.

Håkan Han har aldrig fallit, och han skall aldrig falla. *(stupar)*

Vilhelm (rycker an) Ett hertigdöme åt den som erövrar standaret!

Graville Blott en man försvarar det. Skona honom!

Vilhelm För sent.

Graville Solen går ner, och Englands flagga har fallit. Vem var dess siste försvarare?

Gurth (döende) Regera nu, Vilhelm, med din skadeglädje och din kyrkas skändlighet tills världens storknar i ert fördärv! *(dör)*

Vilhelm Harold Godwinsons broder.

Graville Gratulerar, konung Vilhelm den förste av England, till den framgångsrika erövringen av en nation.

Vilhelm Vi har segrat. Nu kan vi börja skriva historia.

Men vem kommer nu här?

Graville Några saxiska präster att ägna er sin hyllning.

Vilhelm Se, de knäböjer, och med dem faller hela England på knä för mig. Res på er, präster! Vi är inte mindre kyrkans barn än ni själva. Tro inte att vi har kommit för att störa er kyrka. Nej, hit har vi kommit blott för att försvara er kyrka mot kättaren Harold. Och här på denna plats skall vi bygga en mäktig katedral som minne över alla de tappra normander som här idag har fått stupa för vår heliga sak.

Alred av York Vi kommer ej för att utbedja oss om några gåvor eller privilegier utan endast för att utbedja oss om den döda kroppen av vår välgörare Harold, så att vi får begrava honom på anständigt vis i vår egen kyrka i Waltham. *(Vilhelm mulnar.)*

För att säkert få omvårdnaden om hans kropp tömde vi våra skattkistor på allt guld som fanns. Se, här får ni allt vad vi äger om vi blott får vår sons lik.

Vilhelm Vi tar inte emot guld för en förrädares kropp. Inte ens om hans egen mor kom och erbjöd oss hela hans vikt i guld skulle hon få begrava honom. Låt luftens asfåglar få kalasa på hans ruttna lik som kyrkan en gång för alla har förbannat!

Edith (träder fram) Store normand, i alla Englands kvinnors namn påstår jag att du gör dig ovärdig din seger med att sålunda skända en död mans minne som blott försvarade Englands mödrars hem och barn!

Vilhelm Vem är du, fagra tärna? Är du Harold's hustru eller syster?

Graville Hon var Harold's trolovade, men som avlägsna släktingar fick de ej gifta sig för kyrkan. De var kyrkan underdåniga och höll sig rena. Om du trotsar henne får du hela Englands kyrka och folk emot dig, ty hon är i kyrkans tjänst. Du lovade mig län och gods. Dessa är jag villiga att avstå ifrån om blott Harold får en anständig jordfästning. Annars blir du aldrig av med honom.

Vilhelm Nåväl, ta honom då, envisa jungfru! Sök honom och gräv ner honom, om du kan hitta honom! Här finns tusentals lik att välja emellan, och alla är de vanställda och igenkännliga. Sök din Harold tills du dör. Tvätta varje likes ansiktsdrag och försök se om du kan känna igen den som du älskade som levande nu med dödens ofråntagbara mask över sig! Alla är lika smutsiga, och de flesta har sina ansikten deformerade och nersmetade med levrat blod. Du får söka så länge du vill, men jag rekommenderar det inte. Du kommer aldrig att känna igen honom. (*Edith går gråtande därifrån.*) Låt henne gå. Hon kommer nog att söka, men hon kommer att dö av brustet hjärta innan hon hittar honom, ty varje nytt dött ansikte som hon vänder på kommer att genomborra hennes hjärta med sanningens spjut.

Alfred (till de sina) Vi har ingenting att hämta hos denne normand. Vi skall ge Harold en grav i vår kyrka ändå, med eller utan hans lekamen. (*prästerna går*)

Graville Jag går och hjälper den vackra Edith i hennes tunga värv. (*går*)

Vilhelm Ja, gå du, din narr, och häng efter nunnornas kjoltyg!

(*ensam kvar*) Så sant som jag har segrat denna dag skall Harold Godwinson även om han hittas aldrig få en anständig grav! Utan kista skall han ligga i öppen dager tillsammans med alla dem som offrades för hans envishets skull! Må hans lön bli evig ofrid ovan jord, (*knyter näven mot himmelen,*) och må hans oidentifierbara anonyma kadaver stanna okänt var det ligger och fortsätta bevaka dessa hårda kuster, som han fann det värt ett sådant vanvett att försvara!

(*Natten blir total.*)

Kommentar.

Titeln "En nations födelse" är ironisk. Det har sagts att historien skrivs av dess segrare. I den mån detta är sant är en alternativ historieskrivning behövlig. Kanske detta drama kan ses som ett förslag till något sådant, en skildring av ett krig sett inte bara från segrarens synpunkt utan mest från en försvarsadvokats synpunkt för den förlorande saken. Naturligtvis kan inte alla förlorande parter i alla krig försvaras lika väl, men åtminstone bör deras synpunkter få komma med på ett hörn i historieskrivningen. Sett mot vad de har förlorat är detta inte för mycket begärt.

Vad dramat även skildrar är tillkomsten av den engelska nationalidentiteten, som inte kom till genom den normandiska invasionen utan genom motståndet emot den. Samma mentalitet skildras i Walter Scotts "*Ivanhoe*", och med Magna Charta år 1215 var definitivt skadan tagen igen efter katastrofen vid Hastings 1066.

Pjäsen kan ses som en direkt fortsättning på pjäsen om Olav den Helige, "*Kungen utan land*" skriven tidigare samma år, men är mänskligt rikare och mera nyanserad. Samtidigt saknas här den kärva korthuggna vikingamentaliteten, som i sin torra lakonism dominerar hela det norska dramat. I stället finns här utom en viss mycket anglosaxisk romantik även en karaktär som Mallet de Graville, en slipad kontinental diplomat väl verserad i alla fula politiska tricks, som dock genomgår en intressant metamorfos och i slutet bättre än Vilhelm tycks förstå vad normanderna egentligen har gjort, och endast hans attitydskiftning möjliggör det faktum att normanderna stannade kvar i landet.

Dramat är det sista av de fyra som kom till i ateljén i Haga på Västra Skansgatan 13, ett förtjusande primitivt trähus med utedass, pump och kastanjeträd på kullerstensgården. I samma kvarter hade några övergivna hus beslagtogs av ockupanter, varför korkade myndigheter stängde av vatten och ström för hela kvarteret utan att ta hänsyn till lagliga hyresgäster. Enligt avtal skulle ateljén få användas långt in i november 1986, men redan i oktober hade myndigheter lagt låsta järnkedjor över porten och spikat för alla ingångsdörrar. Dramat hann nätt och jämnt avslutas innan bostaden med våld frantogs sin lagliga hyresgäst. Det är därmed det absolut sista arbetet av många alster tillkomna under sju mycket produktiva år under de mest primitiva tänkbara förhållanden i en storstad, i Göteborgs tidigare proletärghetto och senare konstnär-, kommunist- och narkomanghetto Haga, som sedermera jämnades med marken till tre fjärdedelar.

Den bakgrunden till pjäsen är kanske lika intressant som dess reella historiska bakgrund.

De följande dramerna i serien är två spanska medeltidsdramer.

Göteborg 25.10.1988